

Våldsbrott och brottsoffer

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet ett sextiotal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010. De behandlade yrkandena rör våldsbrott, brottsoffer, våld i relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Motionerna tar bl.a. upp frågor om målsägandebiträden, en granskningskommision för våldtäktsärenden, hjälp till brottsoffer att kräva skadestånd, ökad kompetens hos myndigheter att förebygga och utreda mäns våld mot kvinnor, behandling av män som döms för våld mot kvinnor eller för sexualbrott samt rättigheter för barn som bevittnat våld.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden och hänvisar bl.a. till pågående utrednings- och beredningsarbete.

I ärendet finns sammanlagt 26 reservationer (S, MP, SD, V).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Utskottets överväganden	9
Brottsoffer – övergripande frågor	9
Utredningen och handläggningen av våldtäktsärenden	13
Målsägandebiträden	16
Skadestånd till brottsoffer	19
Brottsofferfonden	22
Övergripande frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer	23
Ökad kompetens hos myndigheter att förebygga och utreda mäns våld mot kvinnor och barn	29
Behandling av män som dömts för våld mot kvinnor	33
Förstärkt skydd för personer som utsätts för hot eller förföljelse	36
Rättigheter för barn som bevittnat våld	39
Barnahus	42
Stöd till kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp eller mäns våld	44
Myndighetssamverkan m.m.	46
Statistik	49
Reservationer	51
1. Brottsoffer – övergripande frågor, punkt 1 (MP, V)	51
2. Nationell granskningskommission för våldtäktsärenden, punkt 2 (S, MP, V)	52
3. Samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter, punkt 3 (MP, V)	53
4. Förordnande av målsägandebiträde under förundersökning, punkt 4 (S, MP, V)	53
5. Målsägandebiträdeutredningen, punkt 5 (MP, V)	54
6. Skadestånd till brottsoffer, punkt 6 (SD)	54
7. Utgångspunkt för arbetet mot mäns våld mot kvinnor, punkt 9 (MP, V)	55
8. Årlig redovisning av samhällets åtgärder mot mäns våld mot kvinnor, punkt 10 (S, MP, V)	56
9. Årlig redovisning av samhällets åtgärder mot våld och övergrepp mot barn, punkt 11 (S, V)	56
10. Stöd till våldsdrabbade hbt-personer, punkt 12 (S, MP, V)	57
11. Familjevåldsenheter, punkt 13 (V)	58
12. Nationellt utbildningsprogram för hot- och riskbedömningar, punkt 14 (MP, V)	58
13. Obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott, punkt 15 (MP)	59
14. Forskning om mäns våld mot kvinnor, punkt 16 (S, V)	59
15. Översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter m.m., punkt 19 (MP, V)	60
16. Rätt för kvinnor att hämta sina tillhörigheter, punkt 20 (S, MP, V)	61

17. Kontaktpersoner för våldsutsatta kvinnor, punkt 21 (V)	61
18. Barnombud, punkt 24 (S, V)	62
19. Barn som bevittnat våld – straffrättsliga aspekter, punkt 25 (S)	62
20. Barn som bevittnat våld – målsägandebegreppet, punkt 26 (S, MP, V)	63
21. Barnahus, punkt 27 (S, MP, V)	63
22. Riktlinjer för barnahus, punkt 28 (S, MP)	64
23. Stöd till kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp eller mäns våld, punkt 29 (MP, V)	65
24. Myndighetssamverkan, punkt 30 (S, MP, V)	66
25. Översyn av sekretesslagstiftning, punkt 31 (S)	66
26. Statistik, punkt 32 (V)	67
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	68
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	68

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Brottsoffer – övergripande frågor**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju209 yrkande 1, 2010/11:Ju346, 2010/11:Ju378 yrkande 1 och 2010/11:Ju407 yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (MP, V)

2. **Nationell granskningskommission för våldtäktsärenden**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju208, 2010/11:Ju288, 2010/11:Ju330 yrkande 2, 2010/11:Ju333 och 2010/11:Ju409 yrkande 1.

Reservation 2 (S, MP, V)

3. **Samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju409 yrkande 2.

Reservation 3 (MP, V)

4. **Förordnande av målsägandebiträde under förundersökning**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju293 yrkande 17.

Reservation 4 (S, MP, V)

5. **Målsägandebiträdeutredningen**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju407 yrkande 3.

Reservation 5 (MP, V)

6. **Skadestånd till brottsoffer**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju209 yrkande 2, 2010/11:Ju245 yrkande 1, 2010/11:Ju274, 2010/11:Ju378 yrkande 2 och 2010/11:Ju420 yrkandena 1 och 2.

Reservation 6 (SD)

7. **Brottsofferfonden**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju356.

8. **Övergripande frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer**

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju272 och 2010/11:Ju287 yrkandena 1 och 3.

9. **Utgångspunkt för arbetet mot mäns våld mot kvinnor**

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju319 yrkande 1.

Reservation 7 (MP, V)

10. Årlig redovisning av samhällets åtgärder mot mäns våld mot kvinnor

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju349.

Reservation 8 (S, MP, V)

11. Årlig redovisning av samhällets åtgärder mot våld och övergrepp mot barn

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju327.

Reservation 9 (S, V)

12. Stöd till våldsdrabbade hbt-personer

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju401 yrkandena 9 och 10.

Reservation 10 (S, MP, V)

13. Familjevåldsenheter

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju403 yrkande 15.

Reservation 11 (V)

14. Nationellt utbildningsprogram för hot- och riskbedömningar

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju403 yrkande 20.

Reservation 12 (MP, V)

15. Obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju319 yrkande 4.

Reservation 13 (MP)

16. Forskning om mäns våld mot kvinnor

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju332 yrkande 1.

Reservation 14 (S, V)

17. Farmakologisk behandling

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju354.

18. Ytterligare åtgärder för att minska återfallsfrekvensen bland våldtäktsdömda

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju340.

19. Översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju394 och 2010/11:Ju403 yrkande 1.

Reservation 15 (MP, V)

20. Rätt för kvinnor att hämta sina tillhörigheter

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju328 och 2010/11:Ju403 yrkande 3.

Reservation 16 (S, MP, V)

21. Kontaktpersoner för våldsutsatta kvinnor

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju403 yrkande 2.

Reservation 17 (V)

22. Nationellt centrum för personer som lever med skyddad identitet

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju271 yrkande 1.

23. Trygghetspaket för hotade kvinnor

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju287 yrkande 4.

24. Barnombud

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju234.

Reservation 18 (S, V)

25. Barn som bevittnat våld – straffrättsliga aspekter

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju239 och 2010/11:Ju334 yrkande 2 i denna del.

Reservation 19 (S)

26. Barn som bevittnat våld – målsägandebegreppet

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju319 yrkande 10, 2010/11:Ju334 yrkande 2 i denna del och 2010/11:So543 yrkande 32.

Reservation 20 (S, MP, V)

27. Barnahus

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju293 yrkande 18, 2010/11:Ju300, 2010/11:Ju322 yrkande 1, 2010/11:Ju334 yrkande 4, 2010/11:Ju403 yrkandena 16 och 17 samt 2010/11:So543 yrkande 29.

Reservation 21 (S, MP, V)

28. Riktlinjer för barnahus

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju322 yrkande 3.

Reservation 22 (S, MP)

29. Stöd till kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp eller mäns våld

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju319 yrkande 5.

Reservation 23 (MP, V)

30. Myndighetssamverkan

Riksdagen avslår motionerna 2010/11:Ju319 yrkande 2 och 2010/11:Ju386 yrkande 6.

Reservation 24 (S, MP, V)

31. Översyn av sekretesslagstiftning

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju322 yrkande 2.

Reservation 25 (S)

32. Statistik

Riksdagen avslår motion 2010/11:Ju403 yrkande 19.

Reservation 26 (V)

Stockholm den 31 mars 2011

På justitieutskottets vägnar

Kerstin Haglö

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kerstin Haglö (S), Johan Linander (C), Krister Hammarbergh (M), Ulrika Karlsson i Uppsala (M), Helena Bouveng (M), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Patrick Reslow (M), Caroline Szyber (KD), Kent Ekeröth (SD), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Roger Haddad (FP), Agneta Börjesson (MP), Anton Abele (M) och Laila Olsen (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet ett sextiototal motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2010. De behandlade yrkandena rör våldsbrott, brottsoffer, våld i relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Motionerna tar bl.a. upp frågor om målsägandebiträden, en granskningskommision för våldtäktsärenden, hjälp till brottsoffer att kräva skadestånd, ökad kompetens hos myndigheter att förebygga och utreda mäns våld mot kvinnor, behandling av män som döms för våld mot kvinnor eller för sexualbrott samt rättigheter för barn som bevittnat våld.

Utskottets överväganden

Brottsoffer – övergripande frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. uppdrag till Brottsoffermyndigheten, socialtjänstens närvaro på polisstationer, information till målsägande och en brottsofferombudsman.

Jämför reservation 1 (MP, V).

Motioner

I motion Ju407 yrkande 1 (V) begärs det att Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att dels ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsdrabbade, dels ge förslag till åtgärder. I samma motion yrkande 2 behandlas frågor om polisens ansvar för brottsdrabbade.

I motion Ju346 (M) begärs det att regeringen ska se över möjligheterna att uppmuntra socialtjänsten att vara närvarande på polisstationer för att stödja unga brottsoffer.

I motion Ju378 (M) yrkande 1 begärs det att målsägande alltid, oberoende av om de har advokat eller inte, ska ges information om att de har rätt att få ta del av sin egen förundersökning.

I motion Ju209 yrkande 1 (KD) begärs det att en tjänst som brottsofferombudsman inrättas. Motionären anför att brottsoffer alltid har rätt till kostnadsfri rådgivning från polismyndigheter, försäkringsbolag och socialtjänsten men att det saknas någon som ser till helheten och kan företräda brottsoffren som grupp i alla kontakter med myndigheter, åklagare, försäkringsbolag m.m.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 4 s. 17 f.) anför regeringen att rättsväsendets myndigheter genomgående ska ha ett tydligt brottsofferperspektiv. Brottsoffer ska få relevant information om sina rättigheter och vägledning om var de kan få hjälp med att bearbeta konsekvenserna av det som de varit utsatta för. Rättsväsendet behöver också skapa tydliga rutiner för återkoppling till brottsoffren om hur det egna ärendet utvecklas. Barn och ungdomar som har utsatts för brott är beroende av vuxna som förstår och agerar. Brottsofsatta barn och ungdomar måste tidigt få stöd och hjälp till upprättelse.

Regeringen framhåller vidare i 2011 års budgetproposition (s. 31 f.) att det är av central betydelse att brottsoffer känner ett sådant förtroende för rättsväsendet att de anmäler att de utsatts för brott. Varje brottsoffer ska få ett gott bemötande och adekvat information genom hela rättskedjan. Som exempel på en informationskälla som kan underlätta för vittnen och brottsoffer nämner regeringen den webbaserade Rättegångsskolan som Brottsfermyndigheten lanserade 2008. Vidare pekar regeringen på vikten av god kunskap och återkommande utbildning om brottsoffers reaktioner och utsatta situation, liksom på att bemötandet av brottsoffer bör anpassas till deras individuella förutsättningar.

Kommunerna har enligt socialtjänstlagen (2001:453) ett ansvar för att brottsoffer får den hjälp och det stöd som de behöver. Den 1 juli 2007 skärptes 5 kap. 11 § socialtjänstlagen så att socialnämndens skyldighet att ge brottsoffer stöd och hjälp framgår tydligare. Lagändringen syftade till att tydliggöra kommunernas ansvar för att ge stöd och hjälp till brottsoffer. Ändringarna innebär bl.a. att kommunen särskilt ska beakta, i stället för som tidigare bör beakta, att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld kan vara i behov av stöd och hjälp.

Länsstyrelsen ansvarade fram till den 31 december 2009 för tillsyn och uppföljning av insatser inom socialtjänstlagen. Från och med den 1 januari 2010 har Socialstyrelsen tagit över ansvaret för de frågorna (prop. 2008/09:160, bet. 2008/09:SoU11, rskr. 2008/09:259).

Enligt 2011 års regleringsbrev för Socialstyrelsen ska myndigheten vägleda socialtjänsten i arbetet med brottsoffer som är i behov av stöd och hjälp. Myndigheten ska ta fram kunskapsstöd för tillämpningen av socialtjänstlagen vid bedömningar av insatsbehov för den som utsatts för brott och dennes närstående. Vuxna och barn som lever med skyddade personuppgifter ska särskilt uppmärksammas. I uppdraget ingår att definiera god kvalitet i insatser för brottsoffer samt att sprida och målgruppsanpassa den kunskap som tas fram. Myndigheten ska samråda med andra berörda myndigheter, t.ex. Rikspolisstyrelsen och Brottsfermyndigheten. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2012. En delredovisning med en plan för hur arbetet ska genomföras lämnades i mars 2011.

Av länsstyrelsernas regleringsbrev för 2011 framgår att länsstyrelserna inom sitt ansvarsområde ska stödja samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Nationell kunskapsutveckling ska ligga till grund för de åtgärder som länsstyrelserna vidtar på området. Länsstyrelserna ska också samverka med relevanta myndigheter som t.ex. Socialstyrelsen och Nationellt centrum för kvinnofrid när det gäller utbildningar. Dessutom ska Länsstyrelserna följa upp och redovisa resultaten av de samordnade insatserna samt identifiera framgångsfaktorer. Uppdraget ska genomföras under perioden 2011–2014 och redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) den 15 december 2012.

Av Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2011 framgår att myndigheten ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att vidareutveckla kompetensen inom myndigheten när det gäller bemötande av brottsoffer.

I Rikspolisstyrelsens regleringsbrev för 2011 anges att Rikspolisstyrelsen ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits inom polisen för att vidareutveckla och följa upp brottsofferarbetet inom polisorganisationen samt i samverkan med andra myndigheter och organisationer.

Brottsoffermyndigheten fick under 2007 (skr. 2007/08:39) i uppdrag av regeringen att utforma och genomföra ett utbildningsprogram med syfte att öka kunskaperna om sexualbrottsoffer och förbättra bemötandet av dessa brottsoffer i samband med polisanmälan, förundersökning och rättegång. I uppdraget påpekade regeringen att utbildningsprogrammet särskilt skulle fokuseras på att öka kunskapen om sexualbrottsutsatta barns särskilda utsatthet och behov. Brottsoffermyndigheten har genomfört uppdraget och under 2009 publicerat en redovisning av uppdraget (Utbildningsprogram för bättre bemötande av sexualbrottsoffer i rättsväsendet). För att underlätta myndigheternas fortsatta utbildningsinsatser har Brottsoffermyndigheten inom ramen för uppdraget påbörjat ett arbete med att utveckla ett webbaserat utbildningsmaterial om bemötande av sexualbrottsoffer. Myndigheten konstaterar att den gemensamma utbildningen har fallit mycket väl ut.

Frågan om inrättandet av en brottsofferombudsman har övervägts i betänkandet En översyn av Brottsoffermyndigheten (SOU 2004:61). Utredningen gjorde bedömningen att det inte bör inrättas någon särskild brottsofferombudsman, bl.a. därför att Brottsoffermyndigheten redan har många av de uppgifter som skulle vara aktuella för en sådan ombudsman, såsom att ta till vara brottsoffers rättigheter, behov och intressen och att följa upp och bevaka deras situation i olika sammanhang.

I betänkandet Stalkning – ett allvarligt brott (SOU 2008:81) anförs det att det i dag ofta saknas samordning inom kommunerna och mellan kommunerna och andra myndigheter vad gäller stöd och hjälp till brottsoffer. Utredningen gör bedömningen att det finns ett behov av att skyddet och stödet vad gäller brottsoffer arrangeras på ett säkert och korrekt sätt redan från början. För att kvaliteten och integriteten ska kunna hållas på den högsta nivån bör kommunerna inrätta specialistfunktioner. Utredningen föreslår att det ska finnas utbildade skyddshandläggare tillgängliga i samtliga kommuner. En skyddshandläggare bör enligt förslaget vara en länk mellan brottsoffer och kommunala funktioner, myndigheter och ideella organisationer. En särskilt viktig roll har skyddshandläggaren om ett brottsoffer tvingas att flytta till en annan ort (s. 22). Betänkandets förslag i denna del bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet föreslog i betänkande 2010/11:JuU1 (s. 11) ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som genomförs med anledning av det arbete som pågår för att

förbättra informationen till brottsoffer. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2010/11:101). Utskottet har fått information från Justitiedepartementet om att en sådan redovisning först kan bli aktuell efter 2011 när Rikspolisstyrelsen redogjort för sitt uppdrag, lämnat i regleringsbrevet för 2011, att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits inom polisen för att vidareutveckla och följa upp brottsofferarbetet.

Vid beredningen av allmänna motioner från 2009 avstyrkte utskottet en motion med begäran om att Brottsoffermyndigheten skulle ges i uppdrag att se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsutsatta (bet. 2009/10:JuU15 s. 8). Vid samma tillfälle behandlades även en motion med begäran om att en brottsofferombudsman skulle inrättas. Utskottet avstyrkte även denna motion och hänvisade till att utskottet vid flera tillfällen avstyrkt motioner om inrättande av en brottsofferombudsman med motiveringen att utskottet inte såg något behov av ytterligare åtgärder. Detta gjordes bl.a. mot bakgrund av de åtgärder som vidtagits på området (bet. 2009/10:JuU15 s. 8).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har som ovan anges föreslagit riksdagen att genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att återkomma till riksdagen med en redovisning av de åtgärder som genomförs med anledning av det arbete som pågår för att förbättra informationen till brottsoffer. Riksdagen biföll utskottets förslag. Rikspolisstyrelsen har av regeringen getts i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits inom polisen för att vidareutveckla och följa upp brottsofferarbetet inom polisorganisationen samt i samverkan med andra myndigheter och organisationer (Rikspolisstyrelsens regleringsbrev 2011). Utskottet avstyrker bifall till motion Ju378 yrkande 1 då regeringens redovisning bör inväntas. Utskottet instämmer i att polisen har ett stort ansvar vad gäller omhändertagandet av brottsoffer men ser inte skäl att ställa sig bakom något initiativ med anledning av motion Ju407 yrkande 2. Utskottet konstaterar att det inom polisen pågår ett kontinuerligt arbete för att utveckla polismyndigheternas handläggning av brottsofferfrågor.

Utskottet avstyrker även motionerna Ju346 om socialtjänstens närvaro på polisstationer och Ju407 yrkande 1 om uppdrag till Brottsoffermyndigheten.

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade ståndpunkt vad gäller frågan om inrättande av en brottsofferombudsman. Utskottet konstaterar att förslaget om inrättande av skyddshandläggare i betänkandet Stalking – ett allvarligt brott (SOU 2008:81) för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Beredningen bör inte föregripas. Utskottet avstyrker motion Ju209 yrkande 1.

Utredningen och handläggningen av våldtäktsärenden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om tillsättande av en granskningskommission för våldtäktsärenden och samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter.

Jämför reservationerna 2 (S, MP, V) och 3 (MP, V).

Motioner

Flera motioner tar upp frågan om tillsättande av en granskningskommission för våldtäktsärenden. I motion Ju208 (FP) begärs det att en oberoende nationell granskningskommission för våldtäktsärenden tillsätts i syfte att förbättra rättsväsendets hantering av våldtäktsärenden. Kommissionen bör enligt motionären ges i uppgift att systematiskt samla in information om samtliga våldtäktsutredningar som läggs ned eller som leder till beslut om att inte väcka åtal. I motion Ju330 (S) begärs det att en granskningskommission tillsätts med uppgift att granska alla de våldtäktsanmälningar som inte lett till åtal. I motion Ju333 (S) begärs det att en oberoende granskningskommission tillsätts med uppgift att utreda varför en så liten andel av de anmälda våldtäktsbrotten leder till att en gärningsman åtalas. I motion Ju288 (KD) begärs det att en granskningskommission med uppdrag att granska våldtäktsfall tillsätts. Kommissionen bör enligt motionären granska både ärenden som lett till åtal och ärenden som lagts ned. Granskningen ska ske i syfte att identifiera problem och föreslå förbättringar.

I motion Ju409 yrkande 1 (V) begärs det att en oberoende kommission tillsätts med uppdrag att kartlägga brister i förundersökningar om våldtäkter. I samma motion yrkande 2 begär motionärerna att samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter ska skapas. Motionärerna anför att sådana samordningsgrupper i synnerhet behövs i storstäderna.

Bakgrund

I budgetpropositionen för 2011 anför regeringen (prop. 2010/11:1 utg.omr. 4 s. 33) att antalet sexualbrott har ökat markant i anmälningsstatistiken under de senaste åren. År 2009 anmäldes ca 15 700 sexualbrott. Av dessa var nästan 6 000 våldtäkter, och flickor och kvinnor utgjorde drygt 90 % av offren. Regeringen anför vidare att utvecklingen av våldsbrotten är svårtolkad, eftersom mörkertalet är stort och benägenheten att anmäla denna typ av brott kan förändras över tid. Den ökning som anmälningsstatistiken visat får inte alltid stöd av andra datakällor som finns att tillgå som offerundersökningar, självdeklarationsundersökningar och uppgifter från sjukvården. Enligt resultaten från den nationella trygghetsundersökningen har

varken antalet sexualbrott eller andra våldsbrott ökat under de senaste åren. Ökningen i anmälningsstatistiken beror sannolikt till en del på att fler av de drabbade vänder sig till polisen, vilket i sig är positivt.

Av Brottsförebyggande rådets preliminära statistik för 2010 framgår att under året anmäldes ca 16 940 sexualbrott, vilket är en ökning med 8 % jämfört med 2009. Köp av sexuella tjänster står för en stor del av ökningen (+ 255 %). Bakom ökningen återfinns enskilda koppleriärenden där ett stort antal köp av sexuella tjänster noterats. Även utan dessa fall ökar dock antalet anmälda sexualbrott jämfört med 2009. De anmälda våldtäkterna minskade med 4 % jämfört med 2009. Sexuellt ofredande ökade med 4 % till cirka 7 830 anmälda brott under 2010, medan sexuellt tvång, utnyttjande m.m. minskade med 5 %.

I sin redovisning av den särskilda jämställdhetsutredningen (skr. 2009/10:234 s. 44) anger regeringen att den har bedömt det som angeläget att det arbete som Rikspolisstyrelsen bedriver för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer intensifieras ytterligare. Därför har regeringen uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att i samråd med Åklagarmyndigheten stärka kompetensen och kapaciteten på detta område. Syftet har varit att öka anmälningsbenägenheten och minska mörkertalet för denna typ av brottslighet samt att få fler av de anmälda brotten att gå vidare till åklagare och fällande dom. Rikspolisstyrelsens insatser har i huvudsak bestått i utbildning, lokalt utvecklingsarbete vid polismyndigheterna, informationsspridning till allmänheten samt utvecklingsarbete inom Rikspolisstyrelsen.

Flera av åtgärderna i handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) syftade till att förebygga och bekämpa våldtäkt eller annat sexuellt våld. Som exempel kan nämnas det uppdrag Nationellt centrum för kvinnofrid fått av regeringen att utarbeta ett nationellt program för omhändertagande av sexualbrottsoffer i hälso- och sjukvården. Uppdraget har resulterat i en handbok. Vidare genomför Brottsoffermyndigheten på uppdrag av regeringen utbildning om bemötande för närmare 500 anställda inom alla delar av rättsväsendet, däribland ett hundratal chefer. En högskolekurs om mäns våld mot kvinnor med fokus på våldsutsatta kvinnor med särskild sårbarhet har hållits tre gånger i Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) regi för ett sjuttioal personer (Brottsförebyggande rådets rapport 2010:18, s. 9). Åklagarmyndigheten har lagt in bemötandefrågor i både grund- och vidareutbildningen för åklagare och på samtliga kurser inom den administrativa grundutbildningen. I Brottsförebyggande rådets rapport (2010:18, s. 10) anges att Rikspolisstyrelsen med centrala medel kommer att säkra att poliser även i fortsättningen får utbildning i frågor om mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Även de högskolekurser som NCK har initierat kommer att fortsätta.

Regeringen har uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att vidta åtgärder för att utveckla och bygga upp en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor. Regeringen anger i redovisningen av den särskilda jämställdhetsstatsningen (skr. 2009/10:234 s. 47 f.) att målsättningen med projektet har varit att utveckla en samlokaliserad och målgruppsanpassad miljö för att ge brottsutsatta kvinnor ett bättre bemötande, med syfte att höja kvaliteten på genomförda utredningar och bättre tillgodose kvinnornas övriga behov. Projektet har utvecklat arbetsmetoder för hur detta arbete ska kunna ske. Utvärderingen av arbetet visar att de brottsutsatta kvinnorna upplever projektet som positivt. Av utvärderingen kan man konstatera att arbetsmetoden lett till att fler kvinnor har fått skydd och psykosocialt stöd. Projektet (som döpts till Karin) kan användas som nationell modell med en gemensam lokal, fast placerad personal från polis och socialtjänst, gemensamma arbetsmetoder och en särskilt anpassad miljö och teknik. Inom ramen för projektet kommer misstänkta gärningsmän att erbjudas motivationssamtal parallellt med brottsutredningen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade senast ett yrkande om tillsättande av en granskningskommission för våldtäktsärenden i samband med beredningen av 2011 års budgetbetänkande (bet. 2010/11:JuU1 s. 28 f.). Utskottet avstyrkte då bifall till yrkandet. Utskottet avstyrkte även en motion med ett liknande innehåll vid beredningen av 2008 års allmänna motioner (bet. 2008/09:JuU20 s. 7 f.). Mot bakgrund av att ett flertal olika åtgärder vidtagits, såväl för att förebygga och bekämpa våldtäkter som för att förbättra omhändertagandet och bemötandet av våldtäktsoffer, ansåg utskottet inte att det fanns skäl för utskottet att ställa sig bakom något uttalande med anledning av motionen. Utskottet avstyrkte vid förenklad beredning även liknande motionsyrkanden i samband med behandlingen av 2009 års allmänna motioner (bet. 2009/10:JuU15).

Vid beredningen av 2009 års allmänna motioner avstyrkte utskottet ett yrkande om att inrätta samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter (bet. 2009/10:JuU14 s. 25) och konstaterade att utskottet ansåg att de åtgärder som vidtagits av regeringen var tillräckliga. Vid beredningen av 2007 och 2008 års allmänna motioner om polisfrågor (bet. 2008/09:JuU22 s. 15 f.) avstyrkte utskottet liknande motioner och anförde att det inom polismyndigheterna i Stockholm och Skåne pågår ett arbete som är särskilt inriktat mot överfallsvåldtäkter. Utskottet konstaterade att fler poliser i yttre tjänst, fler utredningsåtgärder i nära anslutning till brottet, bättre spåråkring och ett bättre brottsofferarbete är åtgärder som samtliga polismyndigheter – med den flexibilitet som lokala förutsättningar kräver – tillämpar och som är viktiga i arbetet mot överfallsvåldtäkter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade ståndpunkt vad gäller inrättande av en granskningskommission och avstyrker därmed motionerna Ju208, Ju288 Ju330 yrkande 2, Ju333 och Ju409 yrkande 1. Utskottet ser heller inte något skäl till att ställa sig bakom ett initiativ till samordningsgrupper för att bekämpa överfallsvåldtäkter. Även motion Ju409 yrkande 2 avstyrks således.

Målsägandebiträden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om tidpunkten för förordnande av målsägandebiträden och genomförande av förslagen i utredningsbetänkandet om målsägandebiträden.

Jämför reservationerna 4 (S, MP, V) och 5 (MP, V).

Motioner

I motion Ju293 yrkande 17 (S) anförs det att målsägandebiträden för brottsoffer i sexualbrottsmål behövs redan i inledningen av förundersökningen. Motionärerna anför att det stöd och den hjälp ett målsägandebiträde kan ge är av stor betydelse för den som utsatts för våld eller sexualiserat våld och ofta befinner sig i en traumatiserad situation.

I motion Ju407 yrkande 3 (V) begärs det att förslag läggs fram till följd av vad som anförs i betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6). Utredningen föreslår en förstärkning när det gäller vem som har rätt till målsägandebiträde, förstärkt informationsskyldighet om målsägandebiträden till brottsdrabbade från polis och åklagare samt att målsägandebiträdet ska hjälpa den brottsdrabbade i skadeståndsprcessen.

Bakgrund

Enligt 1 § första stycket lagen (1988:609) om målsägandebiträde ska målsägandebiträde förordnas i mål om sexualbrott enligt 6 kap. brottsbalken, om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av sådant biträde. Målsägandebiträde ska vidare förordnas i mål om brott mot liv eller hälsa enligt 3 kap. brottsbalken eller om brott mot frihet och frid enligt 4 kap. brottsbalken, på vilket fängelse kan följa, eller vid rån enligt 8 kap. 5 eller 6 § brottsbalken eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om det med hänsyn till målsägandens personliga relation till den misstänkte eller andra omständigheter kan antas att målsäganden har behov av sådant biträde. Slutligen ska målsägandebiträde förordnas i mål om andra brott på vilka fängelse kan följa, om det med hänsyn till målsägandens

personliga förhållanden och övriga omständigheter kan antas att målsäganden har ett särskilt starkt behov av sådant biträde. Målsägandebiträde får inte förordnas sedan åklagaren har beslutat att allmänt åtal inte ska väckas eller att sådant åtal ska läggas ned.

Utredningen om målsägandebiträde presenterade sitt betänkande Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) i januari 2007. Utredningen har haft uppdraget att se över tillämpningsområdet för lagen om målsägandebiträde och att studera hur lagen används i förhållande till dess intentioner. Som en del i uppdraget har ingått att tydliggöra målsägandebiträdets roll och arbetsuppgifter, dels i förhållande till målsägandens behov, dels i förhållande till andra aktörer i rättsväsendet. Utredningen lämnar en rad förslag till förbättringar. Bland annat framhåller utredningen att en avsikt med lagstiftningen om målsägandebiträde var att ge målsägande med störst behov av stöd ett juridiskt biträde i rättsprocessen. Utredningen har identifierat två grupper med särskilt stort behov av stöd och hjälp. Dessa är sexualbrottsoffer och barn. I fråga om målsägande som utsatts för sexuella övergrepp har brister i tillämpningen av lagstiftningen konstaterats. Utredningen föreslår därför bl.a. en ändring i lagen om målsägandebiträde med innebörden att målsägande vid sexualbrott ska få en obligatorisk rätt till målsägandebiträde vid samtliga brottskategorier i 6 kap. brottsbalken utom sexuellt ofredande. Således ska det vid sexualbrotten inte vara nödvändigt att bedöma om en målsägande saknar behov av målsägandebiträde. Endast i ärenden där brottet rubriceras som sexuellt ofredande finns det enligt utredningen utrymme för en prövning av målsägandens behov av målsägandebiträde. Målsägandens eget val är emellertid avgörande för om målsägandebiträde ska förordnas. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen gav i juli 2010 en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av brottmålsprocessen i syfte att överväga åtgärder för att skapa ett mer ändamålsenligt brottmålsförfarande (dir. 2010:78). I utredarens uppgifter ingår att analysera vissa frågor om bl.a. målsägandebiträdernas roll att bistå målsägande med att föra talan om enskilt anspråk. I direktivet anges det även att målsäganden i många fall framför allt har behov av personligt stöd och då på ett tidigare stadium. Utredaren ska analysera vilket behov av personligt stöd som målsäganden i olika situationer kan ha och överväga hur detta behov bäst kan tillgodoses. Utredaren ska i det sammanhanget överväga om institutet stödperson kan utvecklas så att målsäganden tidigt i processen får ett mer effektivt personligt stöd. Utredningsarbetet ska ta sikte på att samma person ska kunna ge ett sådant stöd åt målsäganden under hela förfarandet, alltså även vid en huvudförhandling. Det behov av stöd och hjälp som barn och ungdomar samt kvinnor som har varit utsatta för våld i nära relationer eller sexuella övergrepp har i egenskap av målsäganden ska särskilt beaktas. Utredaren ska även analysera vilka konsekvenser förändringar vad gäller bistånd och stöd till måls-

ägande skulle få för utformningen av reglerna om målsägandebitråde. I det sammanhanget ska de ekonomiska konsekvenserna särskilt beaktas. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2012.

Av 23 kap. 10 § rättegångsbalken framgår att alla som förhörs under en förundersökning, dvs. även en målsägande, ska ha rätt att ha ett biträde närvarande vid förhöret, om det kan ske utan men för utredningen (prop. 2007/08:47, bet. 2007/08:JuU11, rskr. 2007/08:131).

Tidigare utskottsbehandling

Vid beredningen av 2009 års allmänna motioner avstyrkte utskottet motionsyrkanden om att målsägandebiträden för offer i sexualbrottsmål borde förordnas redan i inledningen av förundersökningen och att förslagen i betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) borde genomföras. Utskottet avstyrkte yrkandena med den motiveringen att beredningen av utredningens förslag pågick och inte borde föregripas (bet. 2009/10:JuU14 s. 25). Vid beredningen av 2007 och 2008 års allmänna motioner avstyrkte utskottet ett yrkande om att regeringen skyndsamt borde vidta åtgärder och komma med förslag med anledning av det ovan nämnda betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (bet. 2008/09:JuU20 s. 16).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Regeringskansliets beredning av förslagen i betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) pågår. Utskottet, som inte vill föregripa Regeringskansliets beredning av utredningens förslag, avstyrker motionsyrkande Ju407 yrkande 3.

Som nämnts ovan tillsatte regeringen i juli 2010 en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av brottmålsprocessen (dir. 2010:78). I uppdraget ingår bl.a. att analysera vilket behov av personligt stöd som målsäganden i olika situationer kan ha och överväga hur detta behov bäst kan tillgodoses. Utredaren ska i det sammanhanget överväga om institutet stödperson kan utvecklas så att målsäganden tidigt i processen får ett mer effektivt personligt stöd. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2012. Utskottet, som inte vill föregripa beredningen av frågan, avstyrker motion Ju293 yrkande 17.

Skadestånd till brottsoffer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. utbetalning av skadestånd till brottsoffer och en översyn av i vilken mån utdömda skadestånd betalas ut.

Jämför reservation 6 (SD).

Motioner

Flera motioner tar upp frågan om utbetalning av skadestånd till brottsoffer. I motion Ju209 yrkande 2 (KD) begärs det att systemet för utbetalning av skadestånd ska ses över i syfte att säkra att brottsoffren får den summa som de tilldömts. Motionären anför att ett system bör inrättas där staten garanterar utbetalning till brottsoffer och sedan är fordringsägare gentemot den skadeståndsskyldige. Även i motion Ju274 (M) yrkas det att ett brottsoffer med en lagakraftvunnen dom bör kunna vända sig till Brottsoffermyndigheten för att få ut den ersättning som domstolen dömt ut och att staten därefter bör kräva gärningsmannen på skadeståndersättningen. Ett liknande yrkande framförs i motion Ju378 yrkande 2 (M) där det begärs att ett brottsoffer ska få hjälp med att kräva sitt tilldömda skadestånd, i stället för att som i dag själv behöva begära att få ut skadeståndet från förövaren, om denne har tillgångar. Ett motsvarande yrkande framförs i motion Ju420 yrkande 1 (SD). I motion Ju245 yrkande 1 (KD) begärs det att möjligheterna att förändra av reglerna för handhavandet av betalning av skadestånd ses över. Enligt motionären behövs en mellanhand mellan dömda och brottsoffer.

I motion Ju420 yrkande 2 (SD) anför det att frågan om i vilken mån brottsoffer får det utdömda skadeståndet utbetalt bör utredas.

Bakgrund

Den som har skadats till följd av ett brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. När en domstol dömer någon att betala skadestånd till ett brottsoffer ska Kronofogdemyndigheten underrättas. Myndigheten är därefter skyldig att fråga målsäganden om denne vill att skadeståndet ska drivas in. Om så är fallet ska myndigheten hjälpa målsäganden med ansökan om verkställighet och sedan undersöka om den dömda har några tillgångar att betala skadeståndet med (svar på skriftlig fråga 2008/09:680). Vid sidan av detta finns även vissa möjligheter att av statsmedel få s.k. brottsskadeersättning. Förutsättningarna för utbetalning av brottsskadeersättning anges i brottsskadelagen (1978:413). Frågor om sådan ersättning prövas av Brottsoffermyndigheten. Om brottsskadeersättning betalas ut, inträder staten i den skadelidandes rätt till skadestånd.

Brottsskadeersättning betalas för personskada. Som personskada ersätts även skada på kläder, glasögon och liknande föremål som den skadade bar på sig vid skadetillfället. I de fall någon allvarligt kränkt någon annan genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet eller frid betalas brottsskadeersättning för den skada som kränkningen innebär. Brottsskadeersättning kan i vissa fall betalas ut även för sakskada (2–3 §§ brottsskadelagen).

Regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att företa en bred översyn av brottsskadelagen (dir. 2010:84). I uppdraget ingår att överväga om det finns skäl att begränsa Brottsoffermyndighetens möjligheter att göra självständiga skadeståndsrättsliga bedömningar. Utredaren ska även ta ställning till om det finns skäl att utvidga rätten till brottsskadeersättning för kränkning till vissa kvalificerade ärekränkingsbrott. Vidare ska 2006 års reform om brottsskadeersättningen för barn som bevittnat våld mot närstående utvärderas. Utredaren ska också överväga om det finns skäl att lindra de krav som ställs på brottsoffret att på egen hand kräva betalning av den skadeståndsskyldige, t.ex. genom att det primära ansvaret för att kräva in utdömda brottsskadestånd läggs på staten. Även författningsregleringen av regressverksamhet ska ses över, liksom beloppsgränserna i brottsskadelagen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2012.

Regeringen beslutade den 13 november 2008 (dir. 2008:138) att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att överväga förutsättningarna för att skapa ett särskilt system för frivillig betalning av skadestånd som döms ut på grund av brott. I uppdraget ingår bl.a. att föreslå hur betalningen kan administreras av en betalningsförmedlande funktion och hur en sådan funktion kan organiseras. Utredningen överlämnade den 14 januari 2010 betänkandet Lätt att göra rätt – om förmedling av brottsskadestånd (SOU 2010:1). Utredningen föreslår att den som genom en dom eller ett strafföreläggande döms att betala skadestånd under en begränsad tid ska ha möjligheten att fullgöra sin skadeståndsskyldighet genom betalning till ett betalningsförmedlande organ. Information om detta ska enligt utredningens förslag skickas ut till den skadeståndsskyldige tillsammans med domen eller strafföreläggandet och således distribueras av landets domstolar, åklagarkamrar och Rikspolisstyrelsen. Utredningen föreslår även att Brottsoffermyndigheten ges i uppdrag att agera betalningsförmedlande organ. Betänkandets förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

De grundläggande reglerna om skadeståndsansvar för person- och sakskador samt vid kränkning genom brott finns i 2 kap. 1 och 3 §§ skadeståndslagen (1972:207). Bestämmelser om enskilda anspråk med anledning av brott finns i 22 kap. 1 § rättegångsbalken.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har i betänkande 2009/10:JuU15 (s. 11 f.) behandlat motionsyrkanden om utbetalning av skadestånd till brottsoffer. I de aktuella yrkandena anförde motionärerna att det bör övervägas om staten genast bör betala ut skadestånd till brottsoffret och sedan kräva in pengarna från gärningsmannen, att brottsoffer bör få professionell hjälp med att få ut sina tilldömda skadestånd och att ansvaret för att få skadestånd utbetalade bör läggas på en lämplig myndighet. Utskottet, som inte fann skäl att ställa sig bakom de efterfrågade riksdagsinitiativen, avstyrkte motionsyrkandena.

I betänkande 2008/09:JuU20 (s. 14 f.) har även motionsyrkanden om att Brottsoffermyndigheten, utan egen prövning, bör utbetala hela den skadeersättning som fastställts av domstol behandlats. Utskottet avstyrkte motionerna.

Utskottet har i betänkande 2010/11:JuU8 (s. 60 f.) behandlat ett motionsyrkande om att skadestånd bör kunna utkrävas vid sexköp. Utskottet konstaterade att frågan om den som utnyttjas i prostitution kan vara att anse som målsägande behandlas av Utredningen om utvärdering av förbudet mot köp av sexuell tjänst. Beredningen av betänkandet borde inte föregripas. Utskottet avstyrkte med denna motivering yrkandet.

Utskottets ställningstagande

Med den ordning som gäller i dag är det möjligt för brottsoffer att få hjälp av Kronofogdemyndigheten att driva in skadestånd. I betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1) föreslår utredningen ett system för frivillig betalning av skadestånd. En sådan ordning avser att underlätta för de skadeståndsskyldiga som vill göra rätt för sig. Utskottet välkomnar den översyn av brottsskadelagen som regeringen har tillkallat (dir. 2010:84) och noterar att det i uppdraget även ingår att överväga om det finns skäl att begränsa Brottsoffermyndighetens möjligheter att göra självständiga skadeståndsrättsliga bedömningar. Utredningens beredning av frågan bör avvaktas. Mot bakgrund av det anförda vidhåller utskottet sin tidigare inställning och ser inte skäl att ställa sig bakom utskottsinitiativ med den innebörd som efterfrågas i motionerna Ju209 yrkande 2, Ju274, Ju378 yrkande 2, Ju420 yrkande 1 och Ju245. Utskottet ser inte heller skäl att ställa sig bakom ett initiativ till utredning av utbetalning av skadestånd, vilket efterfrågas i motion Ju420 yrkande 2. Motionsyrkandena avstyrks.

Brottsofferfonden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att höja avgiften till Brottsofferfonden.

Motion

I motion Ju356 (KD) yrkas att den avgift som ska betalas till Brottsofferfonden i samband med dom för brott för vilket fängelse ingår i straffskalan fördubblas från dagens 500 kr till 1 000 kr.

Bakgrund

Av lagen (1994:419) om brottsofferfond framgår att den som döms för ett brott för vilket fängelse ingår i straffskalan ska åläggas att betala en avgift till Brottsofferfonden. Denna avgift anses utgöra en särskild rättsverkan av brott. Avgiften till Brottsofferfonden, som är lika hög oavsett vilket brott den tilltalade har gjort sig skyldig till, är en obligatorisk följd av att den tilltalade döms för brottet, och frågan är inte föremål för någon närmare bedömning av rätten.

Lagen om brottsofferfonden trädde i kraft den 1 juli 1994. Avgiften var då bestämd till 300 kr. Avgiften höjdes till 500 kr genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 1999.

I betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1) föreslås det bl.a. att avgiften till Brottsofferfonden höjs till 600 kr. Förslagen i det nämnda betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid bredningen av allmänna motioner från 2009 avstyrkt två motionsyrkanden med begäran om en höjning av avgiften till Brottsofferfonden (bet. 2009/10:JuU15 s. 14). Utskottet ansåg att beredningen av förslagen i betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1) borde avvaktas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser inte i nuläget skäl för ett initiativ i frågan då beredningen av förslagen i betänkandet Lätt att göra rätt (SOU 2010:1) bör avvaktas. Utskottet vidhåller således sin tidigare inställning och avstyrker motion Ju356.

Övergripande frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. hedersrelaterat våld och övergrepp mot barn, en nollvision för att avskaffa mäns våld mot kvinnor, vikten av polisens förebyggande arbete, utgångspunkt för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och barn, årliga redovisningar av samhällets åtgärder samt handlingsprogram för stöd och hjälp till hbt-personer som drabbas av partnervåld.

Jämför reservationerna 7 (MP, V), 8 (S, MP, V), 9 (S, V) och 10 (MP, V).

Motioner

Flera motioner tar upp frågan om utgångspunkter för arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. I motion Ju319 yrkande 1 (MP) anförs det att arbetet mot mäns våld mot kvinnor och barn bör tas i ett samlat grepp som utgår ifrån en könsmaktsförståelse. I motion Ju272 (M) anförs det att hedersrelaterat våld och övergrepp mot barn och unga som utförs av familjemedlemmar måste ses som ytterst allvarligt och att samhället måste ta en tydlig ställning för offren. I motion Ju287 yrkande 1 (KD) anförs det att en nollvision bör utarbetas för att helt avskaffa mäns våld mot kvinnor. I samma motion yrkande 3 anför motionären att det är av största vikt att åtgärder vidtas för att förebygga våld mot kvinnor. Samarbetet mellan berörda myndigheter måste fördjupas och handläggningen av ärendena bli effektivare. Motionären anför vidare att välutbildade poliser med kunskaper om orsakerna till våldsbrott och om hur våldet påverkar offret kan bidra positivt till våldsutsatta kvinnors fortsatta agerande och deras möjligheter att undkomma det ständiga hotet om misshandel.

I motion Ju327 (S) anförs det att regeringen bör överväga att avge en årlig redovisning av samhällets åtgärder mot våld och övergrepp mot barn. I motion Ju349 (S) begärs det även att en årlig redovisning sammanställs över samhällets åtgärder mot mäns våld mot kvinnor.

Två motionsyrkanden tar upp frågor om stöd till våldsdrabbade homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt-personer). I motion Ju401 yrkande 9 (V) anförs det att handlingsprogram bör upprättas där det anges hur homosexuella, bisexuella och transpersoner som drabbas av partnervåld ska få relevant stöd och hjälp. I samma motion yrkande 10 begärs det att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på hur man kan säkra en långsiktig finansiering av den nationella brottsofferjouren för hbt-personer.

Bakgrund

Under den förra valperioden antog regeringen två handlingsplaner på det nu aktuella området: Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39, bet. 2007/08:JuSoU1, rskr. 2007/08:167) och Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål (skr. 2007/08:167, bet. 2008/09:Ju4, rskr. 2008/09:174). Det arbete som har inletts har, enligt vad regeringen anför i budgetpropositionen för 2011, lett till en varaktigt höjd ambitionsnivå på nationell, regional och lokal nivå i kampen mot våldet. Regeringen konstaterar att även om stora insatser således har gjorts, drabbas fortfarande många kvinnor i Sverige av våld och kränkningar ofta från en närstående man. Många kvinnor utsätts för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Många utsätts också för hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer. Likaså förekommer det att män utsätts för relationsrelaterat våld av kvinnor. Detta är, anför regeringen, oacceptabelt och fortsatta insatser är därför nödvändiga. Vidare anför regeringen att det långsiktiga arbete som har inletts måste fortsätta och integreras i rättsväsendets vardagliga arbete. De ideella kvinnojourerna är en viktig resurs i kampen mot våldet (prop. 2010/11 utg.omr. 4 s. 18).

I propositionen Förbättrat skydd mot stalkning (prop. 2010/11:45), som lämnades i oktober 2010, föreslår regeringen bl.a. att elektronisk övervakning ska få användas för att kontrollera efterlevnaden av vissa kontaktförbud. För att förstärka det straffrättsliga skyddet mot hot och trakasserier föreslås det också att ett nytt brott, olaga förföljelse, införs. Förslagen är ett led i regeringens strävanden att förbättra situationen för de personer som på olika sätt riskerar att utsättas eller har utsatts för våld, hot eller trakasserier, ofta vid upprepade tillfällen, s.k. stalkning. Förslagen i den nämnda propositionen bereds för närvarande i utskottet. Regeringen planerar ytterligare åtgärder för att stärka skyddet för personer som lever med skyddad identitet.

Regeringen lämnade i mars 2011 propositionen Skärpt straff för köp av sexuell tjänst (prop. 2010/11:77). I propositionen föreslås att straffmaximum för köp av sexuell tjänst ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Propositionen bereds för närvarande inom utskottet.

Regeringen tillsatte i maj 2010 en särskild utredare för att utvärdera tillämpningen av brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning i syfte att identifiera eventuella tolkningsproblem som uppkommit vid tillämpningen (dir. 2010:56). Syftet med utvärderingen är också att undersöka om målsättningen med att införa dessa brott har uppnåtts, dvs. att inom ramen för det straffrättsliga förfarandet kunna beakta den utsatta personens hela situation när han eller hon utsatts för en serie i och för sig straffbelagda men ofta var för sig relativt lindriga gärningar. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2011.

Samma dag som den ovan nämnda utredningen tillsattes beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att skaffa ytterligare kunskap om tvångsäktenskap och barnäktenskap (dir. 2010:54). Utredaren ska bl.a. uppmärksamma vilka det är som drabbas och bakgrunden till att sådana äktenskap förekommer. Även omfattningen av tvångsäktenskap och barnäktenskap ska utredas. Med utgångspunkt i det kunskapsunderlag som sammanställs ska utredaren föreslå åtgärder för att motverka tvångsäktenskap och barnäktenskap. Uppdraget ska redovisas senast den 21 maj 2012.

Flertalet av de insatser som presenterades i Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) har finansierats genom den särskilda jämställdhetssatsning som regeringen genomförde under den föregående mandatperioden. Regeringen överlämnade den 17 juni 2010 en redovisning av den särskilda jämställdhetssatsningen till riksdagen (skr. 2009/10:234). I skrivelsen anges som ett av målen för regeringens arbete för jämställdhet att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I redovisningen anges det hur de medel som regeringen avsatt använts och vilka åtgärder som har genomförts, och dessutom gör regeringen en bedömning av hittills uppnådda resultat. Sammanlagt har 453 211 000 kr fördelats från den särskilda jämställdhetssatsningen till olika åtgärder för att uppnå målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Skrivelsen, som inte ledde till att några motioner väcktes, har behandlats i betänkande 2010/11:AUI (rskr. 2010/11:96).

Regeringen har i Brottsförebyggande rådets regleringsbrev för 2009 gett rådet i uppdrag att utvärdera handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Brottsförebyggande rådet lämnade i januari 2010 en delrapport (Rapport 2010:4) och i december 2010 en slutredovisning av regeringsuppdraget (Rapport 2010:18). Av slutrapporten framgår bl.a. följande (s. 7 f.).

Med handlingsplanen har regeringen på ett kraftfullt sätt satt fokus på mäns våld mot kvinnor och på hedersrelaterat våld och förtryck (HVF). När Brå nu summerar allt som gjorts inom ramen för planens åtgärder förstärks bilden från delrapporten; handlingsplanen har resulterat i en imponerande mängd aktiviteter. Planen har inom de flesta berörda professioner bidragit till en ökad medvetenhet om hur viktigt det är att arbeta med dessa frågor och en förhöjd kunskapsnivå, den har också lett till en bättre struktur för arbetet både inom och mellan myndigheter. Planen har också bidragit till att flera nya verksamheter startat och att befintliga utvecklats. Den har slutligen också inneburit att kunskaper om bra arbetsmetoder förmedlats och prövats i många olika sammanhang.

— — —

När det gäller effekter för målgrupperna, i form av mindre utsatthet för våld, är resultaten mer osäkra. Från de löpande frågeundersökningar som finns, går det ännu inte att se någon tydlig minskning av antalet kvinnor som uppger att de blivit utsatta för våld av en man under det senaste året. Här bör man dock ha i åtanke att det senaste året som det finns uppgifter från är 2009. Det är rimligt att anta att det dröjer ett

tag innan insatserna i planen kan få fullt genomslag och att eventuella minskningar kan ses först om ett par år. Ett ytterligare problem när det gäller att avläsa insatsernas effekter för våld mot kvinnor är att det inte finns några uppgifter alls om hur många kvinnor som blir utsatta igen efter att de gjort en polisanmälan. Det är ju den gruppen kvinnor, som myndigheterna genom anmälan fått kännedom om, som handlingsplanen i stor utsträckning fokuserar på.

I länsstyrelsernas regleringsbrev för 2011 anger regeringen att länsstyrelserna inom sitt ansvarsområde ska stödja samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Länsstyrelsen i Stockholms län ansvarar för att samordna redovisningen av uppdraget. Uppdraget ska genomföras under perioden 2011–2014. Uppdragets genomförande och kostnader ska redovisas i en delrapport till regeringen (Utbildningsdepartementet) den 15 december 2012.

I det regleringsbrev för länsstyrelserna som nämns ovan anges även att dessa ska främja och lämna stöd till insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck i enlighet med riktlinjer i regeringsbeslut J2007/2460/JÄM och i bilaga 2 till regleringsbrev för budgetåret 2009 avseende länsstyrelserna. Stöd till insatser som syftar till att motverka att unga blir gifta mot sin vilja ingår i uppdraget. Länsstyrelserna ska samverka med Socialstyrelsen och Ungdomsstyrelsen. Länsstyrelsen i Östergötlands län ansvarar för att samordna redovisningen av uppdraget. Uppdraget löper under perioden 2011–2014. Uppdragets genomförande och kostnader ska redovisas i en delrapport till regeringen (Utbildningsdepartementet) den 15 december 2012.

Regeringen har uppdragit åt Socialstyrelsen att fördela medel till frivilligorganisationer som arbetar för att utveckla brottsofferverksamheten riktad till homosexuella, bisexuella och transpersoner som utsatts för våld i en nära relation. Medlen har bl.a. gått till olika former av utbildnings- och informationsinsatser samt anpassning av verksamheter. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 maj 2011 (skr. 2008/09:234 s. 38).

Socialstyrelsen ska enligt ett uppdrag som lämnats i myndighetens regleringsbrev 2011 fortsätta att stimulera utvecklingen av socialtjänstens verksamhet för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld. Den kunskap som utvecklats ska målgruppsanpassas, spridas, följas upp och utvärderas. Myndigheten ska verka för att socialtjänsten arbetar mer långsiktigt, strategiskt och evidensbaserat samt för förbättrad kvalitet och kompetens på området. Insatser inom hälso- och sjukvården ska också övervägas när det bedöms som lämpligt och relevant. Myndigheten ska genomföra en fortsatt samlad nationell tillsyn i enlighet med de nationella bedömningskriterierna som även omfattar andra genomförare av socialtjänst än kommunen samt hälso- och sjukvården. Myndigheten ska även regelbundet redovisa enskilda tillsynsärenden. Uppdraget löper under perioden 2011–2013. Del-

redovisningar ska ske den 1 februari 2012 och den 1 februari 2013 och innehålla en uppdatering av arbetet samt en plan för hur arbetet ska genomföras framöver.

Brottsoffermyndigheten administrerar Brottsofferfonden. Fonden fördelar medel till forskning och brottsofferinriktade projekt. Målsättningen är att få mer kunskap om brottsofferfrågor och att förbättra stödet till brottsoffer. Under 2009 och 2010 har myndigheten i uppdrag att fördela medel till studier som ska syfta till att öka kunskapen om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål (prop. 2010/11:1 utg.omr. 4 s. 31 f.).

Åklagarmyndighetens årsredovisning för 2009 visar på att genomströmningstiderna vad gäller vålds- och sexualbrott mot kvinnor har förkortats och antalet lagförda sådana brott har ökat.

Nationellt centrum för kvinnofrid har utfärdat en rapport om Kvinnofridslinjens uppbyggnad och verksamhet (NCK-rapport 2009:1). Kvinnofridslinjen är en stödtelefon avsedd för den som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld och närstående till den som utsatts för sådant våld. Linjen drivs av Nationellt centrum för kvinnofrid på uppdrag av regeringen. I rapporten anges att behovet av en kvinnofridslinje är stort. Nationellt centrum för kvinnofrid har även gjort en kartläggning av fristående universitets- och högskolekurser i ämnet mäns våld mot kvinnor och lämnat två delrapporter, en i februari 2009 och en i september 2010. Nationellt centrum för kvinnofrid har också upprättat en rapport om våld i samkönade relationer (NCK-rapport 2009:2) och en kunskaps- och forskningsöversikt vad gäller hedersrelaterat våld och förtryck (NCK-rapport 2010:1).

I sitt svar på interpellation 2010/11:143 om utvärderingen av regeringens handlingsplan mot mäns våld mot kvinnor uttalade statsrådet Nyamko Sabuni att handlingsplanen i sig inte säger att den inte tar hänsyn till könsmaktsordningen, men att det begreppet inte är utgångspunkten för planen. Om så skulle vara fallet, skulle detta enligt statsrådet innebära att samhället bara ska agera och förebygga när kvinnor i heterosexuella relationer är våldsoffer, men att de här åtgärderna inte skulle vidtas när en kvinna blir misshandlad av sin kvinnliga partner, en man blir misshandlad av sin manliga partner eller, för den delen, en ung flicka i en familj med hederstraditioner förföljs och kanske misshandlas av flera individer i familjen. Könsmaktsordningen är en av de maktordningar som ska motverkas.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har tidigare avstyrkt motioner om att arbetet mot mäns våld mot kvinnor och barn ska utgå ifrån en könsmaktsförståelse (bet. 2009/10: JuU14 s. 11). Utskottet hänvisade till vad det sammansatta utskottet anfört vid behandlingen av handlingsplanen om användningen av begreppet könsmaktsförståelse. Det sammansatta utskottet hänvisade till integrations- och

jämställdhetsministerns uttalande att regeringen valt att i handlingsplanen inte använda sig av begreppet könsmaktsordning, eftersom det finns många tolkningar av begreppet (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 20).

Vid beredningen av 2009 års allmänna motioner behandlade utskottet även yrkanden om årliga redovisningar av samhällets insatser i arbetet mot våld mot kvinnor och övergrepp mot barn (bet. 2009/10:JuU14 s. 11). Utskottet anförde då att Åklagarmyndighetens redovisning för 2009 borde avvaktas samt att utvärderingen av regeringens handlingsplan borde inväntas.

Utskottet har vid beredningen av motioner från 2006 års allmänna motionstid behandlat ett yrkande om att ett handlingsprogram för stöd och hjälp åt hbt-personer som utsätts för partnervåld bör tas fram (bet. 2006/07:JuU10 s. 21). Utskottet uttalade då att hbt-personer som utsatts för brott i en nära relation självklart måste betraktas som brottsoffer och få motsvarande stöd och skydd som personer i olikkönade relationer i liknande situationer. Utskottet konstaterade också att flera andra åtgärder hade vidtagits eller var pågående för att öka rättstryggheten för hbt-personer. Utskottet avstyrkte motionen. Vid beredningen av allmänna motioner från 2007 och 2008 samt för 2009 har liknande yrkanden behandlats (bet. 2008/09:JuU21 och bet. 2009/10:JuU14). Utskottet vidhöll då vid förenklad beredning sin tidigare inställning.

Vid beredningen av 2009 års allmänna motioner har utskottet behandlat ett yrkande om finansiering av brottsofferjouren för hbt-personer (bet. 2009/10:JuU14 s. 11). Utskottet avstyrkte yrkandet och hänvisade då till att socialutskottet i betänkande 2009/10:SoU1 behandlat regeringens förslag beträffande anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2010 (prop. 2009/10:1) och i samband med detta avstyrkt ett yrkande om anslag till brottsofferjouren för hbt-personer.

Det sammansatta justitie- och socialutskottet avstyrkte motionsyrkanden om en nollvision för mäns våld mot kvinnor med motiveringen att insatserna i handlingsplanen först bör bli föremål för uppföljning innan riksdagen uttalar sig om sådana principiella frågor (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 21). Utskottet vidhöll denna inställning vid de förenklade beredningarna av allmänna motioner från 2007 och 2008 (bet. 2008/09:JuU21) och vid beredningen av 2009 års allmänna motioner (bet. 2009/10:JuU14).

Utskottets ställningstagande

Den handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer som regeringen lade fram 2007 och som det sammansatta justitie- och socialutskottet behandlade i betänkande 2007/08:JuSoU1 innebar en samlad strategi på området. Regeringen har i skrivelse 2009/10:234 redogjort för den särskilda jämställdhetssatsningen där bl.a. den ovannämnda handlingsplanen ingick. Brottsförebyggande rådet har lämnat en utvärdering av handlingsplanen Mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i sam-

könade relationer (Brå rapport 2010:18). Utskottet kan nu konstatera att handlingsplanen lett fram till en varaktigt höjd ambitionsnivå på nationell, regional och lokal nivå i kampen mot våldet. Utskottet vill betona vikten av att det långsiktiga arbetet som nu inlemts fortsätter och integreras i rättsväsendets dagliga arbete. Utskottet ser inte skäl att ställa sig bakom ett initiativ med den innebörd som efterfrågas i motionerna Ju327 och Ju349.

Vad gäller effekterna av handlingsplanen instämmer utskottet i Brottsförebyggande rådets bedömning (Brå rapport 2010:18, s. 7 f.) att det är rimligt att anta att det dröjer innan insatserna i planen kan få fullt genomslag och att eventuella minskningar kan ses först om ett par år.

Utskottet instämmer i vad jämställdhetsministern uppgav vid interpellation 2010/11:143 om utvärderingen av handlingsplanen. Könsmaktsordningen är en ordning som ska motverkas, men den kan inte vara utgångspunkt för arbetet vad gäller våld i nära relationer. Vidare, som utskottet tidigare anfört, finns flera olika tolkningar av begreppet (bet. 2009/10:JuU14 s. 11). Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och avstyrker motion Ju319 yrkande 1.

Utskottet ser inte skäl att ställa sig bakom det initiativ angående hedersrelaterat våld och övergrepp mot barn och unga som efterfrågas i motion Ju272. Utskottet avstyrker även motion Ju287 yrkande 3.

Utskottet konstaterar att ett av målen för regeringens arbete för jämställdhet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Utskottet anser att begäran i motion Ju287 yrkande 1 om en nollvision för mäns våld mot kvinnor i vart fall delvis får anses vara tillgodosedd med detta och avstyrker motionen.

Vad gäller stöd och hjälp till våldsdrabbade hbt-personer vidhåller utskottet sin tidigare inställning och avstyrker motion Ju401 yrkande 9. Utskottet avstyrker även motion Ju401 yrkande 10 om långsiktig finansiering av de nationella brottsofferjouren för hbt-personer.

Ökad kompetens hos myndigheter att förebygga och utreda mäns våld mot kvinnor och barn

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om familjevårdsenheter och utbildningsprogram för hot- och riskbedömningar.

Jämför reservationerna 11 (V) och 12 (MP, V).

Motioner

I motion Ju403 (V) yrkande 15 begärs det att familjevåldsenheter inrättas över hela landet. I samma motion yrkande 20 anförs det att regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att hos samtliga polismyndigheter genomföra ett nationellt utbildningsprogram när det gäller hot- och riskbedömningar i fall av våld i nära relationer.

Bakgrund

Brottsförebyggande rådet anger i sin rapport (2010:18, s. 21) att regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) bl.a. bidragit till en mer strukturerad hot- och riskbedömning inom polisen.

I sin skrivelse med redovisning av den särskilda jämställdhetsutredningen (skr. 2009/10:324 s. 44) anger regeringen att den har bedömt det som angeläget att det arbete som Rikspolisstyrelsen bedriver för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer intensifieras ytterligare. Därför har regeringen uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att i samråd med Åklagarmyndigheten stärka kompetensen och kapaciteten på detta område. Syftet har varit att öka anmälningsbenägenheten och minska mörkertalet för denna typ av brottslighet samt att få fler av de anmälda brotten att gå vidare till åklagare och fällande dom. Rikspolisstyrelsens insatser har i huvudsak bestått i utbildning, lokalt utvecklingsarbete vid polismyndigheterna, informationsspridning till allmänheten samt utvecklingsarbete inom Rikspolisstyrelsen. Exempelvis har en handbok och utbildningsmaterial om brott i nära relationer tagits fram, inklusive fördjupningsmaterial om hedersrelaterad brottslighet. För att ytterligare höja kompetensen finns också en nationell vidareutbildning för utredare av brott mot kvinnor eller andra närstående samt för utredare av brott mot barn. Utbildningsmaterialet bygger på den handbok som tagits fram samt Brottsförebyggande rådets studie av polisens utredningar av våld mot kvinnor i nära relationer. Brottsförebyggande rådet har på Rikspolisstyrelsens uppdrag undersökt hur polisens utredningar ska kunna förbättras i syfte att klara upp fler anmälda brott mot kvinnor eller andra närstående. Rikspolisstyrelsen har även delat ut medel för att stimulera polismyndigheternas lokala utvecklingsarbeten och förbättra brottsofferkompetensen. Utvecklingsarbetena har bl.a. omfattat utbildning i frågor som särskilt rör homosexuella, bisexuella och transpersoner, utveckling av hot- och riskbedömningsinstrument, informationsspridning om brott i samkönade parrelationer samt informationsspridning på skolor om hedersrelaterad brottslighet och om barns och ungdomars rättigheter utifrån barnkonventionen. Åklagarmyndigheten har på olika sätt medverkat i Rikspolisstyrelsens arbete. Bland annat har Åklagarmyndigheten medverkat i Rikspolisstyrelsens utbildning av ett hundratal handledare från landets polismyndigheter. Handledarnas uppdrag har varit att ta fram lokalt anpassade utbildningar

för sina polismyndigheter. Åklagarmyndigheten har också medverkat i polisens utbildningar på lokal nivå. Av Åklagarmyndighetens redovisning av uppdraget framgår att genomslaget av utbildningsinsatserna har varit särskilt bra på de platser i landet där utbildningarna har varit omfattande. Kvalitetsförbättringar har kunnat noteras omgående efter utbildningen vad gäller såväl avrapporteringspromemorior som dokumentation av både förhör och skador. Hittills har ca 10 000 anställda inom polisen deltagit i utbildning. Uppdraget slutredovisades den 28 februari 2010.

Brottsförebyggande rådet anför i sin rapport (2010:18, s. 19) att när det gäller polisens arbete kan förbättringar i sättet att arbeta med kvinnor som anmält att de utsatts för våld mätas på flera olika sätt. Ett är att undersöka om de kvinnor som är i behov av skyddsåtgärder får sådan hjälp i större utsträckning än tidigare. För att belysa den första aspekten har Brottsförebyggande rådet gjort en särskild studie av polisens arbete med strukturerade hot- och riskbedömningar och skyddsåtgärder (Brå rapport 2010:20). Med strukturerade hot- och riskbedömningar avses sådana som bygger på vetenskapligt utvecklade instrument för riskanalys, t.ex. Sara (Spousal Assault Risk Assessment). Av studien framgår att polisen i dag gör strukturerade hot- och riskbedömningar i större utsträckning än före handlingsplanen, även om olika myndigheter kommit olika långt i användandet av dessa instrument. Däremot har inte arsenalen av skyddsåtgärder ökat i någon större utsträckning. Åtgärderna utgörs i huvudsak av att polisen hjälper kvinnan att ansöka om besöksförbud eller förser henne med en larmtelefon. Antalet kvinnor som beviljas besöksförbud har inte heller ökat under de år handlingsplanen avser.

Av Rikspolisstyrelsens rapport 2010:8 Inspektion av polismyndigheters hantering av rutiner vid bl.a. riskanalyser framgår bl.a. följande. Polisen har sedan 1990-talet använt sig av strukturerade bedömningar (checklistor) för att bedöma risken för framtida våld i parrelationer (Sara), stalkning (SAM) och hot vid hedersrelaterade brott (Patriark). Utbildning i Sara och de båda övriga checklistorna har genomförts vid de flesta polismyndigheterna. I många fall har inte utbildningen lett till att checklistorna har börjat användas i någon större omfattning i polismyndigheterna. Den kartläggning som inspektionsgruppen gjort visar att vid sju polismyndigheter används checklistorna regelbundet. I åtta polismyndigheter används inte checklistorna alls eller så används de i mycket liten omfattning, detta trots att det vid många polismyndigheter finns tjänsteföreskrifter eller andra styrdokument som anger att checklistorna ska användas.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1 utg.omr. 4 s. 28) att den avsåg att med befintlig verksamhet som förebild ta initiativ till att s.k. familjevåldsenheter inrättas i en sådan omfattning att de finns tillgängliga för hela befolkningen. I regleringsbrevet för polisorganisationen för 2007 gav regeringen Rikspolisstyrelsen i uppdrag att efter samråd med Åklagarmyndigheten säkerställa att det inom varje polismyndighet finns tillgång till kvalificerad kompetens att förebygga och utreda

mäns våld mot kvinnor och våld riktat mot barn, t.ex. i form av särskilda s.k. familjevåldsenheter med ett nära samarbete med åklagare, socialtjänst m.fl. Rikspolisstyrelsen redovisade detta uppdrag i samband med årsredovisningen för 2007. På flera håll i landet har polis och åklagare inrättat särskilda utredningsenheter där polispersonal och åklagare är samlokaliserade. Med dessa verksamheter som förebild har familjevåldsenheter inrättats runt om i landet. I dagsläget finns sådana särskilda enheter som arbetar med familjevåld på ungefär hälften av landets polismyndigheter (enligt uppgift från polisens webbplats). När det gäller åklagarväsendet har man under flera år satsat på specialisering, och ärenden som rör ett flertal brottstyper handläggs av specialiståklagare eller åklagare med särskilda kunskaper och erfarenheter.

Tidigare utskottsbehandling

Vid utskottets beredning av allmänna motioner från 2006 behandlade utskottet ett yrkande om inrättande av familjevåldsenheter över hela landet (bet. 2006/07:JuU10 s. 22). Utskottet, som avstyrkte yrkandet, ställde sig då bakom regeringens initiativ i syfte att inrätta fler familjevåldsenheter och säkerställa rätt kompetens hos dem som utreder ärenden med brottsutsatta barn. Utskottet konstaterade att arbetet med dessa angelägna frågor inte bör föregripas. Utskottet vidhöll vid förenklad beredning denna inställning vid sin senare beredning av liknande motionsyrkanden (bet. 2008/09: JuU21 och bet. 2009/10:JuU14).

Utskottet behandlade vid sin beredning av 2009 års allmänna motioner ett yrkande om att de som arbetar med, eller annars i sitt yrkesliv kommer i kontakt med, frågor som rör våld mot kvinnor bör ges en kontinuerlig utbildning i sådana frågor (bet. 2009/10:JuU14 s. 13). Utskottet avstyrkte yrkandet med motiveringen att insatser görs för att utbilda dem som i sitt arbete har att bemöta våldsutsatta.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen gett Rikspolisstyrelsen i uppdrag att intensifiera arbetet som rör brott i nära relationer. I dagsläget finns särskilda enheter som arbetar med dessa frågor, t.ex. familjevåldsenheter, på ungefär hälften av landets polismyndigheter. Utskottet ser positivt på denna verksamhet och förutsätter att utvecklingen fortsätter. Med det anförda anser utskottet att motion Ju403 yrkande 15 i vart fall delvis är tillgodosedd. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottet konstaterar att insatser görs för att utbilda poliser i hot- och riskbedömning. Utskottet utgår från att detta arbete kommer att få genomslag i polismyndigheternas arbete. Av Brottsförebyggande rådets rapport (2010:18, s. 21) framgår att regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i sam-

könade relationer bidragit till en mer strukturerad hot- och riskbedömning inom polisen. Utskottet ser i nuläget inte skäl att ställa sig bakom det initiativ som efterfrågas i motion Ju403 yrkande 20 och avstyrker yrkandet.

Behandling av män som dömts för våld mot kvinnor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott, forskning om mäns våld mot kvinnor och farmakologisk behandling.

Jämför reservationerna 13 (MP) och 14 (S, V).

Motioner

I motion Ju319 yrkande 4 (MP) begärs det att Kriminalvården ska utveckla obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott. I motion Ju340 (M) begärs det att ytterligare åtgärder ska vidtas för att minska återfallsfrekvensen bland våldtäktsdömda. I motion Ju354 (KD) begärs det att farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi bör användas för att en dömd pedofil ska få villkorlig frigivning.

I motion Ju332 yrkande 1 (S) anförs det att vid forskning om mäns våld mot kvinnor bör ett ökat fokus läggas på männens roll i fall av våld och övergrepp mot kvinnor.

Bakgrund

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 4 s. 18) att samtidigt som åtgärder vidtas för att skydda och stödja utsatta kvinnor och barn som bevittnat våld behöver insatser även riktas mot de män som gör sig skyldiga till dessa brott. Här har Kriminalvården ett ansvar. Programverksamhet för män som dömts för sexualbrott och våld mot kvinnor i nära relationer behöver utvärderas och utvecklas ytterligare i samarbete med andra huvudmän liksom arbetet med riskbedömning och utslussning.

Kriminalvården arbetar sedan ett antal år med vetenskapligt kvalitetstestade programverksamheter för bl.a. sexualbrottsdömda och personer dömda för våld i nära relationer. Dessa program ska på vetenskaplig grund kunna påvisas ha effekt på risken för återfall i brott. Programmen syftar till förändrade attityder och beteenden, men det ingår även motivationshöjande moment i dem. Samtliga program ska granskas och godkännas av ett vetenskapligt råd, en ackrediteringspanel, för att säkerställa att programmen har vetenskapligt dokumenterade effekter på återfall i brott. Justitieutskottet har genomfört en uppföljning av Kriminalvårdens behandlingsprogram för

män som dömts för våld i nära relationer. Uppföljningen har publicerats i en rapport (Rapporter från riksdagen 2007/08:RFR9). Av rapporten framgår bl.a. att det vetenskapligt baserade och ackrediterade behandlingsprogrammet IDAP (Integrated Domestic Abuse Programme), som har använts inom kriminalvården sedan 2004, är föremål för en relativt snabb utbyggnad i landet.

Inom Kriminalvården finns vidare ett behandlingsprogram för sexualbrottsdömda män, Relation och samlevnad (ROS).

Regeringen har i ett beslut den 11 september 2008 uppdragit åt Kriminalvården att genomföra en särskild satsning på åtgärder ägnade att öka insatserna för sexualbrottsdömda samt män som dömts för våld i nära relationer. En delredovisning av uppdraget lämnades till Regeringskansliet i oktober 2009 (dnr 2008-022650), och en slutredovisning ska lämnas den 1 april 2011. Av delredovisningen framgår att Kriminalvården under perioden genomfört en rad åtgärder. Bland annat har en riktad utbildning i programdelen brottsanalys för IDAP genomförts. Försöksverksamhet med tolk för sexualbrottsdömda klienter har genomförts, och brottsofferslussarbete har införts på sex anstalter med specialplatser för sexualbrottsdömda samt män dömda för partnervåld. Vidare nämns ökad säkerhet för våldsutsatta kvinnor och deras barn genom kartläggning av partnerkontakarbetet i IDAP.

Av 3 kap. 2 § första stycket fängelselagen (2010:610) – som träder i kraft den 1 april 2011 – framgår att en intagen är skyldig att utföra eller delta i den sysselsättning som anvisas honom eller henne. Vidare framgår av tredje stycket i samma paragraf att en intagen inte får åläggas att underkasta sig behandling av medicinsk karaktär.

I propositionen En ny fängelse- och häkteslagstiftning (prop. 2010/11:135) anför regeringen att sysselsättningsplikten omfattar såväl arbete i vanlig bemärkelse som deltagande i utbildning, brotts- och missbruksrelaterad programverksamhet och annan strukturerad verksamhet. Regeringen anför vidare att det inte alltid kan anses vara meningsfullt att ålägga en intagen skyldighet att delta i sådan brotts- och missbruksrelaterad programverksamhet som han eller hon saknar motivation för (s. 129).

Tidigare utskottsbehandling

Det sammansatta justitie- och socialutskottet välkomnade de ökade insatser för sexualbrottsdömda samt män vilka dömts för våld i nära relationer som regeringen aviserade i handlingsplanen (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 81 f.). Utskottet uttalade att i syfte att fler av de som dömts för sådan brottslighet som avses i handlingsplanen ska bli föremål för insatser krävs att programverksamheterna görs tillgängliga för en större krets av Kriminalvårdens klienter, bl.a. de med ett annat modersmål än svenska. Utskottet uttalade att man delade regeringens uppfattning att det är angeläget att programverksamheter som riktar sig till män som dömts för sexualbrott och för våld i nära relationer blir föremål för fortsatt utveckling samt att de metoder som

används för riskbedömning av dessa klienter, och som bl.a. ligger till grund för beslut under verkställigheten, utvecklas vidare. Utskottet underströk att Kriminalvårdens uppdrag vad gäller programverksamhet endast omfattar dömda män. Vidare framhöll utskottet vikten av att män med kortare strafftider bereds möjlighet att genomgå behandling även om strafftiden är kortare än behandlingstiden. Utskottet underströk även betydelsen av att Kriminalvården och kommunerna samverkar så att samtliga män som dömts för våld i nära relationer kan erbjudas behandling. Det sammansatta utskottet avstyrkte i samband med detta motionsyrkanden om obligatoriska behandlingsprogram för män som dömts för vålds- och sexualbrott mot kvinnor.

Utskottet har vid förenklad beredning av 2007 och 2008 års allmänna motioner avstyrkt yrkanden om att Kriminalvården ska utveckla obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott (bet. 2008/09:Ju21).

Utskottet har vid beredning av allmänna motioner från 2009 konstaterat att flera åtgärder vidtagits i syfte att minska återfallsfrekvensen bland våldtäktsdömda och avstyrkt bl.a. ett yrkande om att ytterligare åtgärder ska vidtas (bet. 2009/10:JuU14 s. 16).

Det sammansatta utskottet avstyrkte ett yrkande om s.k. kemisk kastrering (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 83). Utskottet har vid förenklad beredning av allmänna motioner från 2007 och 2008 (bet. 2008/09:JuU21 och bet. 2009/10:JuU14) avstyrkt motionsyrkanden om att farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi bör användas för att en dömd pedofil ska få villkorlig frigivning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller uppfattningen att det är angeläget att programverksamheter som riktar sig till män som dömts för sexualbrott och för våld i nära relationer blir föremål för fortsatt utveckling samt att de metoder som används för riskbedömning av dessa klienter, och som bl.a. ligger till grund för beslut under verkställigheten, utvecklas vidare. Utskottet ser inte skäl att ställa sig bakom initiativ till obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott. Utskottet vidhåller därmed sin tidigare inställning och avstyrker motion Ju319 yrkande 4.

Som framgår ovan vidtas åtgärder för att minska återfallsfrekvensen bland personer dömda för sexualbrott. Utskottet vidhåller även sin inställning vad gäller farmakologisk behandling som krav för att en pedofil ska medges villkorlig frigivning. Av fängselagen som träder i kraft den 1 april 2011 kommer det även att framgå att en intagen inte får åläggas att underkasta sig medicinsk behandling (3 kap. 2 § tredje stycket). Utskottet avstyrker motionerna Ju340 och Ju354.

Utskottet ser inte heller skäl att ställa sig bakom yrkandet om inriktningen för forskning om mäns våld mot kvinnor som efterfrågas i motion Ju332 yrkande 1. Motionen avstyrks.

Förstärkt skydd för personer som utsätts för hot eller förföljelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bl.a. översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter, rätt att i skydd av polis återvända till en gemensam bostad för att hämta tillhörigheter, särskilda kontaktpersoner inom polisen och socialtjänsten samt om trygghetspaket.

Jämför reservationerna 15 (MP, V), 16 (S, MP, V) och 17 (V).

Motioner

I motion Ju403 yrkande 1 (V) begärs det att en översyn görs av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation. I yrkande 3 samma motion begärs det att kvinnor som tvingats fly från sitt hem får laglig möjlighet att i skydd av polis återvända för att hämta sina och eventuella barns personliga tillhörigheter. I motion Ju328 (S) yrkas att möjligheterna att ge landets kvinnojourer rätt att begära handräckning från polisen bör utredas. I motion Ju394 (M) begärs det att bestämmelserna som rör skyddad identitet och tillämpningen av dessa ses över i sin helhet. I motion Ju287 yrkande 4 (KD) begärs det att hotade kvinnor erbjuds trygghetspaket, larm, pepparsprej och kurser i självförsvar.

I motion Ju403 yrkande 2 (V) begärs det att våldsutsatta kvinnor får rätt till särskilda kontaktpersoner inom polisen och socialtjänsten.

I motion Ju271 yrkande 1 (M) begärs det att, mot bakgrund av all kunskap som redan finns inom Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), det utreds om NCK också kan vara ett nationellt centrum till skydd för personer som lever med skyddad identitet.

Bakgrund

Lagen (1988:688) om besöksförbud infördes för att ge ett bättre skydd för människor som förföljs och trakasseras. Det grundläggande syftet med besöksförbudslagstiftningen är att ett besöksförbud ska förebygga hotfulla och farliga situationer. Ett besöksförbud innebär att en person inte får besöka eller på annat sätt kontakta eller förfölja den person som förbudet avser att skydda (1 § första stycket). Ett besöksförbud får meddelas om

det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att någon kommer att begå brott mot, förfölja eller på annat sätt allvarligt trakassera en annan person.

Om det kan antas att ett besöksförbud inte är tillräckligt får förbudet utvidgas till att avse förbud att uppehålla sig i närheten av en annans bostad, arbetsplats eller annat ställe där den personen brukar vistas (2 § första stycket). Ett sådant förbud benämns utvidgat besöksförbud. Besöksförbud får också avse förbud att uppehålla sig i en bostad som brukas gemensamt med annan, om det på grund av särskilda omständigheter finns en påtaglig risk för att den som förbudet avser att gälla kommer att begå brott mot en sammanboendes liv, hälsa, frihet eller frid (besöksförbud avseende gemensam bostad). Ett sådant förbud får meddelas endast om skälen för förbudet väger väsentligt tyngre än det intrång eller men i övrigt som förbudet innebär för den som förbudet avser att gälla (1 a §).

Den som har överträtt ett utvidgat besöksförbud får meddelas förbud att uppehålla sig inom ett större geografiskt område i anslutning till de nämnda platser som det utvidgade besöksförbudet avser (särskilt utvidgat besöksförbud). Ett sådant besöksförbud får meddelas endast om skälen för förbudet väger väsentligt tyngre än den inskränkning i rörelsefriheten som förbudet innebär för den som förbudet avser att gälla (2 § andra och tredje stycket).

Utredningen Förstärkt skydd för personer som utsätts för hot och förföljelse (Ju 2006:9), den s.k. Stalkningsutredningen, som tillsattes i juli 2006, avlämnade i september 2008 betänkandet Stalkning – ett allvarligt brott (SOU 2008:81). Regeringen lämnade i oktober 2010 propositionen Förbättrat skydd mot stalkning (prop. 2010/11:45). I propositionen föreslås flera ändringar i reglerna om besöksförbud. Uttrycket besöksförbud ersätts med kontaktförbud. De omständigheter som åklagaren särskilt ska beakta vid riskbedömningen förtydligas. Proportionalitetsprincipens betydelse tydliggörs genom att det uttryckligen anges att varje beslut om kontaktförbud ska föregås av en proportionalitetsbedömning. Vidare föreslås att elektronisk övervakning får användas för att kontrollera att ett särskilt utvidgat kontaktförbud följs. I propositionen föreslås också att ett särskilt brott, olaga förföljelse, införs i brottsbalken. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2011. Propositionen bereds för närvarande i utskottet.

Den som utsätts för brott drabbas inte sällan även ekonomiskt av de konsekvenser som följer av brottet. Detta är en fråga som behandlats av Stalkningsutredningen. Utredningen konstaterar att brottsoffer kan kompenseras för sina kostnader på olika sätt men bedömer ändå att samhället i vissa fall ska vara skyldigt att erbjuda brottsoffer ytterligare ekonomisk hjälp. Framför allt bör dessa brottsoffer, enligt utredningen, erbjudas ekonomiskt bistånd i större utsträckning, vilket de nuvarande bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) redan ger stöd för. Utredningen föreslår också att det övervägs om det ska införas en utökad skadeståndsskyldighet för gärningsmannen för de kostnader som uppkommer när brottsoffret skyd-

dar sig mot ytterligare brottslighet. I det sammanhanget bör det också övervägas om samhället ska kunna ge viss ersättning för skyddsåtgärder innan gärningsmannens skadeståndsskyldighet har fastställts (s. 292). Dessa förslag är föremål för fortsatt beredning inom Regeringskansliet.

Regeringen tillsatte, som nämnts ovan, i maj 2010 en särskild utredare för att utvärdera tillämpningen av brotten grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning i syfte att identifiera eventuella tolkningsproblem som uppkommit vid tillämpningen (dir. 2010:56). Syftet med utvärderingen är också att undersöka om målsättningen med att införa dessa brott har uppnåtts, dvs. att inom ramen för det straffrättsliga förfarandet kunna beakta den utsatta personens hela situation när han eller hon utsatts för en serie i och för sig straffbelagda men ofta var för sig relativt lindriga gärningar. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2011.

Polisen har tagit fram ett skyddspaket för hotade personer – Skydd av brottsoffer. Skyddspaketet medför ett gemensamt nationellt arbetssätt vad gäller information och stöd till brottsoffer. Skydd av brottsoffer bygger på en obligatorisk information och stödjande del som består av information, säkerhetssamtal, motivationssamtal, övrig rådgivning till brottsoffer och samverkan med andra stödorganisationer. Vid behov byggs detta på med en teknisk del som kan bestå av en larmenhet med gps-funktion, möjlighet till inspelning av telefonsamtal samt akustiskt larm.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har vid beredningen av 2009 års allmänna motioner avstyrkt yrkanden om översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter och om att kvinnor som tvingats fly sina hem ska ha laglig möjlighet att återvända för att hämta sina och eventuella barns tillhörigheter i skydd av polis (bet. 2009/10:JuU14 s. 18). Utskottet avstyrkte vid samma tillfälle ett yrkande om att bestämmelserna som rör skyddad identitet och tillämpningen av dessa ska ses över. Utskottet hänvisade till att de frågor motionerna tog upp berördes av Stalkningsutredningens betänkande *Stalking – ett allvarligt brott* (SOU 2008:81). Utskottet avstyrkte i samband med detta även ett yrkande om att landets kvinnojouurer ska ges rätt begära handräckning från polisen. Utskottet fann inte skäl att ställa sig bakom ett initiativ med den angivna innebörden.

Vid beredningen av 2006 års allmänna motioner avstyrkte utskottet ett yrkande om att våldsutsatta kvinnor bör ha rätt till särskilda kontaktpersoner inom polisen och socialtjänsten (bet. 2006/07:JuU10 s. 28 f.). Motionsyrkanden med liknande innebörd avstyrktes vid förenklad beredning av allmänna motioner från 2007, 2008 (bet. 2008/09:JuU21) och 2009 (bet. 2009/10:JuU14).

Utskottets ställningstagande

Stalkningsutredningen har som ovan framgår lämnat sitt betänkande Stalkning – ett allvarligt brott (SOU 2008:81). Utredningens förslag vad gäller kontaktförbud, förutsättningar för att förena kontaktförbud med elektronisk övervakning och en straffbestämmelse om olaga förföljelse är behandlade i propositionen Förbättrat skydd mot stalkning (prop. 2010/11:45) som nyligen behandlats av utskottet (bet. 2010/11:JuU5). Övriga delar av utredningens förslag bereds ännu inom Regeringskansliet. I uppdraget ingick bl.a. att överväga och lämna förslag som syftar till att underlätta vardagen för personer med skyddade personuppgifter. Utredningen lämnade i sitt betänkande förslag om skyddshandläggare för brottsoffer. I betänkandet gjordes bedömningen att det kommunala ekonomiska biståndet behövde förbättras ytterligare och likformas vad gäller hjälp till personer som utsätts för förföljelse eller allvarlig brottslighet. Utredningens förslag i nu nämnda delar bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet avstyrker motionerna Ju394, Ju328 och Ju403 yrkandena 1–3 då beredningen inte bör föregripas.

Utskottet avstyrker även motionsyrkandena om Nationellt centrum för kvinnofrids (NCK) funktion (Ju271 yrkande 1).

Utskottet konstaterar att polisen i dag har möjlighet att förse hotade personer med ett skyddspaket och ser inte skäl att tillstyrka det initiativ som begärs i motion Ju287 yrkande 4.

Rättigheter för barn som bevittnat våld

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motioner om bl.a. införande av barnombud, en översyn av frågan om barns ställning som målsägande i fall där barnet bevittnat våld och en översyn av frågan om misshandel som sker inför barn ska vara straffbar även av den anledningen.

Jämför reservationerna 18 (S, V), 19 (S) och 20 (S, MP, V).

Motioner

Flera motioner tar upp frågan om huruvida barn som bevittnat våld ska betraktas som brottsoffer och därmed ges ställning som målsägande med rätt till bl.a. biträde och till att föra talan om skadestånd. Sådana yrkanden framförs i motionerna Ju319 yrkande 10 (MP), Ju334 yrkande 2 (S) (delvis) och So543 yrkande 32 (MP).

I motionerna Ju239 (S) och Ju334 yrkande 2 (S) (delvis) begärs att en översyn görs av frågan om misshandel som sker inför barn ska vara straffbar även av den anledningen.

I motion Ju234 (S) yrkas att det bör övervägas att ombud för barnet ska förordnas vid misstanke om våld mot kvinnor i fall där barn förekommer.

Bakgrund

Den som har skadats till följd av brott kan kräva skadestånd av gärningsmannen. Vid sidan av detta finns vissa möjligheter att av statsmedel få s.k. brottsskadeersättning. Förutsättningarna för det anges i brottsskadelagen (1978:413). Frågor om brottsskadeersättning prövas av Brottsoffermyndigheten. Om brottsskadeersättning betalas ut, övertar staten rätten att kräva skadestånd av gärningsmannen med motsvarande belopp.

Sedan 2006 har barn som bevittnat brott i vissa fall rätt till brottsskadeersättning (4 a § brottsskadelagen). Det gäller när barnet bevittnat ett brott som varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos barnet i dess förhållande till en närstående person. Det är i typfallet fråga om vålds- och sexualbrott. Ersättningstypen skiljer sig från övrig brottsskadeersättning på så sätt att den går längre än skadeståndsrätten och inte motsvarar en skadeståndsskyldighet för en – känd eller okänd – gärningsman (dir. 2010:84).

Regeringen tillsatte i september 2010 en särskild utredare som ska göra en bred översyn av brottsskadelagen (dir. 2010:84). Utredaren ska bl.a. utvärdera 2006 års reform om brottsskadeersättning för barn som bevittnat våld mot närstående. Utredaren ska undersöka och analysera om möjligheten till brottsskadeersättning för barn som bevittnat våld mot en närstående har inneburit att stödet till dessa barn har stärkts. Analysen ska innefatta frågan i vad mån ett barns närvaro uppmärksammas under förundersökningen i sådan grad att det finns ett tillräckligt beslutsunderlag i fråga om brottsskadeersättning. Om det framkommer brister i detta avseende, ska utredaren föreslå lämpliga åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 30 april 2012.

Av 5 kap. 11 § socialtjänstlagen (2001:453) framgår att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är att anse som offer för brott (prop. 2005/06:166). Enligt 20 kap. 8 § rättegångsbalken är målsägande den mot vilken ett brott är begånget eller som därav blivit förnärad eller lidit skada.

Socialnämnden ska enligt dagens bestämmelse i 5 kap. 11 § första stycket socialtjänstlagen verka för att brottsoffer, såväl barn som vuxna, och deras närstående får stöd och hjälp. Genom denna generella formulering omfattas även de barn och unga som utsätts för brott av någon närstående, vilka är en av socialtjänstens primära målgrupper. I betänkandet Lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU) (SOU 2009:68 s. 244–245) föreslås formuleringen ”verka för” ändras till ”ansvara för” i samband med att nuvarande bestämmelse anpassas till barn och unga och förs in i den lag om stöd och skydd för barn och unga (LBU) som utredningen föreslår. I tredje stycket i 5 kap. 11 § socialtjänstlagen anges att socialnämnden särskilt ska beakta att barn som har bevittnat våld eller andra

övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. Utredningen anser att socialnämndens ansvar för stöd och hjälp till barn som är brottsoffer även ska omfatta dessa barn. Utredningen anför att det är känt att barn som bevittnar våld kan fara lika illa och ta lika stor skada som de barn som är direkt utsatta för våld. Dessutom ökar risken för att själv bli utsatt om barnet lever i en miljö där våld och andra övergrepp förekommer. Ansvaret bör inte begränsas till ”närstående vuxen” utan föreslås av utredningen ersättas av enbart ”närstående”, vilket även inbegriper syskon. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Det sammansatta justitie- och socialutskottet behandlade liknande motionsyrkanden om att situationen att barn har bevittnat våld mot en nära anhörig bör kriminaliseras och att barnet ska ges ställning som målsägande i en brottmålsprocess (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 35 f.). Det sammansatta utskottet hänvisade då till justitieutskottets behandling av liknande yrkanden våren 2007 (bet. 2006/07:JuU10 s. 20). Justitieutskottet redogjorde då för tidigare uttalanden i frågan. Dessa gick i huvudsak ut på att justitieutskottet inte ville utvidga målsägandebegreppet i de fall ett barn inte direkt utsatts för någon brottslig gärning. Utskottet hänvisade också till att regeringen gjorde bedömningen att ett barn som bevittnat men inte direkt utsatts för ett brott inte bör ges de processuella befogenheter som är förenade med målsägandeställning. Utskottet vidhöll sin uppfattning i frågan och var således, i likhet med regeringen, inte berett att förespråka en ändring av den nuvarande processrättsliga systematiken. Inte heller det sammansatta utskottet var berett att vidta några åtgärder för att ändra målsägandebegreppet. Justitieutskottet vidhöll denna uppfattning vid behandlingen av liknande motionsyrkanden vid beredningen av 2009 års allmänna motioner (bet. 2009/10:JuU14 s. 20). Utskottet poängterade vid det tillfället särskilt vikten av att det i såväl polisrapporter som förundersökningar klart framgår om det finns barn som bevittnat våld. Utskottet avstyrkte vid samma tillfällen även motionsyrkanden om skadestånd till barn som bevittnat våld med hänvisning till regeringens intention att se över brottskadelagen (bet. 2009/10:JuU14 s. 20).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av brottskadelagen och då även utvärdera 2006 års reform om brottskadeersättning för barn som bevittnat våld mot en närstående (dir. 2010:84). Utskottet anser att denna utvärdering bör avvaktas och är inte nu berett att ta initiativ till en förändring av målsägandebegreppet eller vad gäller kriminalisering. Utskottet avstyrker motionerna Ju239, Ju319 yrkande 10, Ju334 yrkande 2 och So543 yrkande 32.

Utskottet ser inte heller skäl att ställa sig bakom ett initiativ om införande av barnombud och avstyrker även motion Ju234.

Barnahus

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att fler barnahus ska inrättas, om att barnahusens verksamhet ska utökas och om riktlinjer för barnahusens verksamhet.

Jämför reservationerna 21 (S, MP, V) och 22 (S, MP).

Motioner

Ett flertal motioner tar upp frågan om inrättandet och utbyggnaden av verksamheten med barnahus (dvs. gemensamma lokaler där myndigheterna samverkar vid utredningar kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott). I motion Ju403 yrkande 16 (V) begärs att barnahus inrättas i alla större kommuner i landet. I motion So543 yrkande 29 (MP) begärs att regeringen återkommer med förslag för att påskynda uppbyggandet av barnahus. I motion Ju293 yrkande 18 (S) anförs att regeringen aktivt bör arbeta för att det ska finnas minst ett barnahus i varje län. I motion Ju322 yrkande 1 (S) anförs att regeringen bör ge stimulans till kommuner och landsting att inrätta fler barnahus.

I motion 403 yrkande 17 (V) begärs att barnhusens verksamhet utökas till att också erbjuda hjälp till barn som bevittnat våld och övergrepp i nära relationer. I motion Ju322 yrkande 3 (S) begärs att Socialstyrelsen ges i uppdrag att utarbeta riktlinjer för barnahusens arbete. Motionärerna anför att det av riktlinjerna bör framgå vilket stöd ett barnahus ska erbjuda samt att verksamheten även omfattar barn som bevittnat våld och sexuella övergrepp. I motion Ju334 yrkande 4 (S) anförs att barnahus ska vara tillgängliga för barn i hela landet och då också för barn som bevittnat eller upplevt våld.

I motion Ju300 (S) anförs att det är viktigt med adekvat handläggning av ärenden angående sexuella övergrepp mot barn. Minst ett barnahus behövs i varje län.

Bakgrund

I februari 2005 gav regeringen Åklagarmyndigheten tillsammans med Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen i uppdrag att medverka till etablering av flera försöksverksamheter med samverkan under ett gemensamt tak vid utredningar kring barn som misstänks ha varit utsatta för allvarliga brott, t.ex. misshandel och olika former av sexuella övergrepp. Försöksverksamheten i s.k. barnahus pågick i enlighet med rege-

ringsuppdraget under perioden 2006–2007 på sex orter i landet. Uppdraget slutredovisades till regeringen i mars 2008 i form av en slutrapport. På samtliga orter har verksamheten permanentats.

I ett beslut den 23 oktober 2008 uppdrog regeringen åt Rikspolisstyrelsen att, i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen, ta fram gemensamma nationella riktlinjer för samverkan vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för brott. Av redovisningen i denna del ska det framgå hur samverkan bör bedrivas och hur de problem som har identifierats ska hanteras på ett rättssäkert sätt. Av beslutet följer vidare att en utvärdering också ska göras av verksamheter där myndigheterna samverkar i gemensamma lokaler vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för brott. En redovisning av den del av uppdraget som avser gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus lämnades i september 2009 (POA-428-6530/08). I delredovisningen föreslås gemensamma nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänks vara utsatta för brott. Riktlinjerna avser både samverkan i gemensamma lokaler, s.k. barnahus, och samverkan där gemensamma lokaler saknas. Av rapporten framgår bl.a. vilka kriterier som särskilt ska gälla för barnahusverksamhet och vilka behov av författningsändringar på området som de samverkande myndigheterna i uppdraget ser. Målgruppen i de nationella riktlinjerna har utökats till att även omfatta barn som utsatts för människohandel eller kvinnlig könsstympning samt barn som lever med våld i familjen. Från Regeringskansliet har utskottet fått informationen att regeringen utgår från att de nationella riktlinjerna nu tillämpas i barnahusverksamheten.

I juni 2009 fick Brottsoffergruppen vid juridiska institutionen vid Stockholms universitet i uppdrag av Åklagarmyndigheten, Rikspolisstyrelsen, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen att genomföra utvärderingen av barnahus (POA-428-6530/08). Uppdraget är en del av regeringens beslut den 23 oktober 2008. Juridiska institutionen vid Stockholms universitet redovisade under 2010 uppdraget i Barnahusutredningen 2010. Av utredningen framgår att det 2010 fanns minst 22 institutioner som byggt på grundkonceptet för barnahus. Vissa av dessa verksamheter var emellertid av så begränsad omfattning att det är tveksamt om de ska kallas barnahus. Även Barnahusutredningen 2010 bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Det sammansatta justitie- och socialutskottet behandlade frågan om barnahus våren 2008 (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 89). Utskottet noterade att den utvärdering som gjorts visade på en positiv inverkan på barnens situation och att fler barnahus hade startats genom egna initiativ av de berörda myndigheterna. Utskottet följde denna utveckling med tillfredsställelse och såg fram emot att arbetssättet skulle användas på fler orter i landet.

Justitieutskottet behandlade frågan om barnahus senast vid beredningen av 2009 års allmänna motioner (bet. 2009/10:JuU14 s. 22). Utskottet vidhöll sin tidigare inställning, senast redovisad i betänkande 2008/09:JuU21 s. 10, nämligen att utskottet ställer sig positivt till denna typ av samverkan under gemensamt tak vid utredningar om barn som misstänks vara utsatta för allvarliga brott. Utskottet uttalade också att utskottet såg med tillfredsställelse på den pågående utvärderingen av verksamheten samt välkomnade initiativet att ta fram gemensamma nationella riktlinjer för samverkan vid utredningar kring barn som misstänks vara utsatta för brott. Utskottet avstyrkte samtliga motioner om barnahus i betänkande 2009/10:JuU14 med hänvisning till att det pågående utredningsarbetet inte borde föregripas (s. 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet ställer sig positivt till den samverkan kring barn som misstänks ha varit utsatta för brott som barnahus innebär. Det utvärderingsarbete som pågått angående barnahus är nu avslutat. Som framgår ovan har Rikspolisstyrelsen i samverkan med Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Socialstyrelsen tagit fram gemensamma nationella riktlinjer för samverkan kring barn som misstänkts vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus. Av riktlinjerna framgår att till målgruppen för barnahusens verksamhet hör bl.a. barn som lever med våld i familjen. Utskottet anser att motion Ju403 yrkande 17 får anses vara tillgodosedd och avstyrker motionsyrkandet.

Från Regeringskansliet har utskottet fått information om att beredningen av de författningsförslag som lämnades i Rikspolisstyrelsens delredovisning samt Barnahusutredningen 2010 som lämnades av juridiska institutionen pågår. Utskottet vill avvakta beredningen av frågorna och avstyrker övriga motioner.

Stöd till kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp eller mäns våld

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kvinnor inom kriminalvården ska ges tillgång till stödsamtal.

Jämför reservation 23 (MP, V).

Motion

I motion Ju319 yrkande 5 (MP) begärs att ett initiativ tas till en försöksverksamhet där kvinnojourer håller stödsamtal med kvinnor på anstalter i syfte att utreda om dessa varit utsatta för sexuella övergrepp eller mäns våld.

Bakgrund

Av Brottsoffermyndighetens årsredovisning för 2009 (s. 13 f.) framgår att myndigheten, för att underlätta myndigheternas fortsatta utbildningsinsatser, har utvecklat ett webbaserat utbildningsmaterial om bemötande av sexualbrottsoffer. Från Brottsoffermyndigheten har utskottet fått information om att materialet är färdigställt och att det kommer att lanseras under våren 2011 för myndighetsspecifika och gemensamma utbildningar inom polisen, domstolarna och Åklagarmyndigheten (bet. 2010/11:JuU1 s. 45).

Justitieutskottets uppföljningsgrupp noterade i sin rapport Uppföljning av kvinnor intagna i anstalt (2008/09:RFR9) att det framkommit att kvinnornas situation inom kriminalvården har fått större uppmärksamhet under senare år. Flera betydelsefulla steg har tagits för att åstadkomma en bättre anpassning av kriminalvården till de intagna kvinnornas behov. Enligt uppföljningsgruppens uppfattning är dessa insatser emellertid inte tillräckliga. Dessutom krävs enligt gruppens mening ett helhetsgrepp för att kriminalvården i alla delar ska kunna svara mot kvinnors behov. En kriminalvård som är bättre anpassad till kvinnor kräver att frågan om kvinnornas situation ges ännu högre prioritet än vad som hittills skett. Vidare framgår av rapporten att många av de intagna kvinnorna har utsatts för fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp och att den fysiska och psykiska hälsan hos många är dålig (bet. 2009/10:JuU21 s. 20).

Av Kriminalvårdens regleringsbrev för 2010 framgår att Kriminalvården ska redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att tillgodose intagna kvinnors behov. Uppdraget återrapporteras i Kriminalvårdens årsredovisning 2010. Av redovisningen framgår bl.a. att insatser gjorts för att bryta häktade kvinnors isolering men att det ringa antalet häktade kvinnor gör det svårt att utveckla en bra gemensamhet. Beträffande förbättringar av kvinnors förutsättningar på arbetsmarknaden framgår att alla kvinnoanstalter förutom Färingsö har arbetsmarknadsutbildning finansierad av Arbetsförmedlingen. Vidare anges att de kvinnor som deltar i kvinnoprogrammet VINN erbjuds ett avsnitt om utsatthet och prostitution.

Regeringen beslutade den 11 september 2008 att ge Kriminalvården i uppdrag att genomföra en försöksverksamhet riktad till kvinnor som varit utsatta för människohandel eller befunnit sig i prostitution. Försöksverksamheten skulle pågå under perioden 2008–2010. Av den handlingsplan som Kriminalvården utarbetat (dnr 11 2009-001340) med anledning av uppdraget framgår att målgruppen för försöksverksamheten är kvinnor som befunnit sig i prostitution och människohandel eller som av andra orsaker kan betraktas som brottsoffer eller genom sin utsatthet upplevt traumatiska händelser. Försöksverksamheten ska innefatta bl.a. terapeutisk bearbetning av traumatiska upplevelser, utveckling av påverkansprogram riktade till kvinnor och förbättrade utslussningsmöjligheter. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot kvinnors hälsa och utveckling av nätverksarbete. Uppdraget delredovisades till regeringen den 19 oktober 2009. Enligt delredovisningen har projektledningen bl.a. besökt samtliga kvinnoanstalter och intervjuat

chefer och personal som har olika uppdrag enligt handlingsplanen. Vidare framgår att de flesta intagna känner till försöksverksamheten redan innan de kommer till anstalterna och att många frågar efter vilka stödjande åtgärder de kan få möjlighet att delta i. För uppföljning av projektet kommer en enkät att genomföras. En slutredovisning av försöksverksamheten ska lämnas till Regeringskansliet senast den 1 april 2011 (bet. 2009/10:JuU21 s. 21).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har i betänkande 2009/10:JuU21 (s. 21) bl.a. behandlat yrkanden om att kvinnor som vårdas i kriminalvården ska ges tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda på kvinnojourer. Utskottet avslag yrkandena med motiveringen att Kriminalvården arbetar aktivt med frågorna om kvinnors särskilda behov och att det därför saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet tidigare gett uttryck för i sitt uppföljningsarbete är kvinnor i anstalt en grupp av intagna som på flera sätt har särskilda behov (2008/09:RFR9). Det är Kriminalvårdens uppgift att utforma verkställigheten så att kvinnors särskilda behov så långt som det är möjligt kan tillgodoses under verkställigheten i anstalt (prop. 2009/10:135 s. 67). Utskottet har nyligen behandlat motionsyrkanden om kvinnors situation inom kriminalvården (bet. 2010/11:JuU10) och som utskottet konstaterat i nämnda betänkande arbetar Kriminalvården aktivt med frågor om kvinnors särskilda behov. Utskottet vidhåller detta och avstyrker motion Ju319 yrkande 5.

Myndighetssamverkan m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utveckling av ett starkare samarbete mellan myndigheter vad gäller frågor om mäns våld mot kvinnor och barn, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer och en översyn av sekretesslagstiftningen vad gäller utbyte av information mellan myndigheter som deltar i stödet till barn som utsatts för brott.

Jämför reservationerna 24 (S, MP, V) och 25 (S).

Motioner

I motion Ju319 yrkande 2 (MP) anförs det att myndighetssamverkan måste stimuleras i frågor om mäns våld mot kvinnor och barn, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer. Motionärerna anser att ett bra exem-

pel på myndighetssamverkan är den som Malmö stad bedriver inom sitt kvinnofridsprogram, där verksamhet för polis, åklagare, sjukvård och kriscentrum finns tillgänglig i samma hus.

I motion Ju386 yrkande 6 (S) begärs det att ett starkare samarbete etableras mellan polis, åklagare, socialtjänst, kommuner och landsting i kampen mot mäns våld mot kvinnor.

I motion Ju322 yrkande 2 (S) begärs en översyn av den del av sekretesslagstiftningen som gäller för utbyte av information mellan myndigheter som deltar i stödet till barn som utsatts för brott.

Bakgrund

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 4 s. 32) att minst lika viktigt som att myndigheterna samverkar sinsemellan är att samverkan sker mellan myndigheterna och de ideella krafterna i frågor som rör brottsoffer. Brottsoffersamverkan ska bedrivas på lokal, regional och central nivå. Det finns flera exempel på väl fungerande samverkan mellan olika myndigheter. Ett exempel på konkret brottsoffersamverkan är Stödcentrum för unga brottsoffer där polis och socialtjänst samarbetar för att stötta unga människor som drabbats av brott. Det är en verksamhet som nu har spridits till ett flertal orter i landet. Ett annat exempel på brottsoffersamverkan är de verksamheter med barnahus som nu finns på flera orter runt om i landet. I barnahusen samverkar socialtjänsten, polisen, åklagarna, rättsläkarna samt hälso- och sjukvården. Ytterligare ett exempel på samverkan är den verksamhet som finns vid landets domstolar med vittnesstödjare för brottsoffer och vittnen i samband med förhandlingar. I denna verksamhet samverkar Brottsoffermyndigheten, Domstolsverket och många organisationer inom den ideella sektorn. Runt om i landet bedrivs även andra lokala brottsofferstödjande verksamheter. Regeringen anser att det är viktigt att synliggöra och stödja ideella insatser som utgör ett värdefullt tillskott och komplement till myndigheternas arbete.

Av regeringens regleringsbrev till länsstyrelserna för 2011 framgår att länsstyrelserna inom sitt ansvarsområde ska stödja samordningen i länet av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Uppdraget ska genomföras under perioden 2011–2014. Uppdragets genomförande och kostnader ska redovisas i en delrapport till regeringen (Utbildningsdepartementet) 15 december 2012.

Regeringen anför i Redovisning av den särskilda jämställdhetssatsningen (skr. 2009/10:234 s. 49) att för att nå en varaktig effekt av arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor krävs samordning och samverkan mellan många aktörer. Regeringen har under perioden 2008–2010 anslagit medel för att stärka lokal samverkan mellan kommuner och andra berörda aktörer i arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2011.

Regeringen har uppdragit åt Rikspolisstyrelsen att vidta åtgärder för att utveckla och bygga upp en fysisk miljö särskilt anpassad för att utreda våld mot kvinnor. Arbetet genomfördes tillsammans med Polismyndigheten i Skåne och hade som verksamhetsmässig grund det samarbete som polismyndigheten och Malmö stad bedriver inom det s.k. kvinnofridsprogrammet. Regeringen anger i skrivelse 2009/10:234 (s. 47 f.) att målsättningen med projektet har varit att utveckla en samlokaliserad och målgruppsanpassad miljö för att ge brottsutsatta kvinnor ett bättre bemötande. Projektet Karin kan användas som nationell modell med gemensam lokal, fast placerad personal från polis och socialtjänst, gemensamma arbetsmetoder och särskilt anpassad miljö och teknik. Inom ramen för projektet kommer misstänkta gärningsmän att erbjudas motivationssamtal parallellt med brottsutredningen.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet behandlade motioner med delvis samma innehåll vid beredningen av 2008 års allmänna motioner (bet. 2008/09:JuU21 s. 15). I ställningstagandet angav utskottet att utskottet delade motionärernas inställning till vikten av ökad samverkan och konstaterade att frågor om utökad samverkan är ett särskilt insatsområde i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39). Utskottet konstaterade därför med tillfredsställelse att regeringen beslutat att bevilja länsstyrelserna medel för att stödja utvecklingen av lokal samverkan för kvinnofrid i kommuner. Utskottet såg emellertid inte någon anledning för riksdagen att ta något initiativ med anledning av motionerna. Utskottet vidhöll denna sin inställning vid behandlingen av yrkanden med liknande innehåll i 2009 års allmänna motioner (bet. 2009/10:JuU14 s. 27). Utskottet avstyrkte yrkandena.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas inställning om vikten av ökad samverkan och konstaterar att frågor om ökad samverkan har utgjort ett särskilt insatsområde i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39). Utskottet kan med tillfredsställelse konstatera att regeringen gett länsstyrelserna i uppdrag att stödja samordningen i länen av insatser som syftar till att motverka mäns våld mot kvinnor, att barn bevittnar våld, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.

Utskottet anser inte att riksdagen bör ta något initiativ med anledning av motionerna Ju319 yrkande 2 och Ju386 yrkande 6. Utskottet avstyrker även motion Ju322 yrkande 2 angående översyn av en del av sekretesslagstiftningen.

Statistik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att utveckla ett kodningssystem för brott som innebär att kvinnor misshandlats.

Jämför reservation 26 (V).

Motion

I motion Ju403 yrkande 19 (V) begärs det att regeringen ger Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats och där könet på gärningsmannen och relationen mellan gärningsman och offer framgår.

Bakgrund

Frågor om statistik om mäns våld mot kvinnor behandlades av det sammansatta justitie- och socialutskottet våren 2008 (bet. 2007/08:JuSoU1 s. 23). Utskottet anförde att det generellt gäller för de flesta typer av brott att mörkertalen är stora, särskilt när det gäller sådant våld som utövats av en person som offret har eller har haft en nära relation till. Det sammansatta utskottet hänvisade till att justitieutskottet vid sin behandling av propositionen Kvinnofrid bl.a. framhöll att det var mycket angeläget att förbättra kriminalstatistiken och ta fram ett nytt brottskodningssystem samt att skapa möjligheter att följa flödet av ärenden inom rättsväsendet (prop. 1997/98:55, bet. 1997/98:JuU13). Vidare hänvisade det sammansatta utskottet till att det enligt Justitiedepartementet pågår ett kontinuerligt arbete med att förbättra denna statistik.

Arbetet med att ersätta det manuella informationsutbytet mellan myndigheterna med ett elektroniskt informationsflöde leds sedan 2009 av Justitiedepartementet och samordnas på myndighetsnivå av Rådet för rättsväsendets informationsförsörjning (RIF). Som ett första steg i arbetet har regeringen gett polisen, Åklagarmyndigheten, Domstolsverket och Kriminalvården i uppdrag att, i samverkan med Brottsförebyggande rådet, ha genomfört en första etapp av arbetet senast den 31 december 2011. Etappen innebär att det införs ett elektroniskt huvudflöde mellan de myndigheter i brottmålsprocessen som hanterar de största ärendemängderna (bet. 2010/11:JuU1 s. 43). Från Justitiedepartementet har utskottet fått informationen att ett område som eventuellt kan bli aktuellt för nästa etapp av arbetet är att skapa en förbättrad struktur för brottsinformation, så att de nuvarande brottskoderna kan ersättas.

I dag kodas brott genom dels en brottskod (sifferbeteckning enligt en kodlista utgiven av Brottsförebyggande rådet), dels brottsantal för de brottsliga gärningar som vid anmälnsupptagningen ska registreras i polisens, åklagarväsendets, Ekobrottsmyndighetens och tullens datasystem för regi-

strering av anmälningar och misstankar. Kodningen ligger till grund för Sveriges officiella statistik och för polisens operativa verksamhet, resultatredovisning och resursfördelning (Källa: Kodning av brott – Anvisningar och regler, Brottsförebyggande rådet).

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har senast vid beredningen av allmänna motioner från 2009 avstyrkt ett likalydande motionsyrkande (bet. 2009/10:JuU14 s. 28). Vid beredningen vidhöll utskottet sin tidigare redovisade uppfattning (senast bet. 2008/09:JuU21 s. 13 f.) att det är mycket angeläget att förbättra kriminalstatistiken och ta fram ett nytt brottskodningssystem samt att skapa möjligheter att följa flödet av ärenden inom rättsväsendet. Utskottet konstaterade att det inom ramen för Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) pågår ett utvecklingsarbete med att ta fram ett nytt sätt att klassificera brott. Enligt utskottets uppfattning bör arbetet inte föregripas genom ett riksdagsinitiativ. Utskottet avstyrkte därför motionen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ovan redovisade inställning och konstaterar att utvecklingen av brottskodningssystemet alltjämt pågår. Utskottet avstyrker motion Ju403 yrkande 19.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. **Brottsoffer – övergripande frågor, punkt 1 (MP, V)**

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju407 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2010/11:Ju209 yrkande 1, 2010/11:Ju346 och 2010/11:Ju378 yrkande 1.

Ställningstagande

I dag har det vuxit fram ett hundratal lokala brottsofferjourer. En brottsofferjour består av ett antal ideellt arbetande stödpersoner samt i vissa fall av en anställd assistent eller samordnare. En annan viktig frivilligorganisation är kvinnojourerna. Över ett hundratal kvinnojourer arbetar mot våld och förtryck av kvinnor samt för kvinnors frigörelse och jämställdhet på alla plan i samhället.

Det primära ansvaret för brottsdrabbade har dock socialnämnderna i enlighet med 5 kap. 11 § socialtjänstlagen. Hur socialtjänsten lever upp till detta ansvar ser av olika anledningar olika ut runt om i landet. Det finns tyvärr exempel på att socialtjänsten inte alls lever upp till intentionerna i lagstiftningen. Det kan gälla stödinsatser som jourboende, samtal, kontakter med myndigheter och mycket annat.

Tillkortakommanden i socialtjänstens åtaganden gör att den lokala brottsoffer- eller kvinnojouren kan bli ett ovärderligt stöd. Ibland kan de i praktiken bära hela ansvaret.

Frågan om kommunernas ansvar för brottsdrabbade måste uppmärksammas mer. I görligaste mån ska vi givetvis ta vara på de ideella krafter som finns, men det rör sig om ett samhälleligt ansvar och samhället får inte göra sig beroende av enskildas insatser. Brottsoffermyndigheten bör ges i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsdrabbade och att ge förslag på åtgärder.

Ett tungt ansvar för de brottsdrabbade bör självklart läggas på polisen, som är den samhällsinstans som naturligt och tydligt kommer i kontakt med flest brottsdrabbade. Rikspolisstyrelsen har en strategi för att utveckla arbetet, men tyvärr går det i alltför långsam takt. En rad brister finns i polismyndigheternas handläggning av brottsofferfrågor.

2. Nationell granskningskommission för våldtäktsärenden, punkt 2 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju330 yrkande 2, 2010/11:Ju333 och 2010/11:Ju409 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2010/11:Ju208 och 2010/11:Ju288.

Ställningstagande

En nationell oberoende granskningskommission bör tillsättas för att se över hur anmälda våldtäkter hanteras av rättsväsendet. En granskning måste ske för att upptäcka vilka brister som finns inom rättsväsendet och vilka nödvändiga åtgärder som behöver vidtas för att öka antalet fällande domar. Enligt en rapport från Amnesty, Fallet nedlagt – Våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna (2008), särbehandlas våldtäktsutredningar i förhållande till andra utredningar. Amnesty föreslår att en granskningskommission tillsätts för att hitta brister i förundersökningar och föreslå åtgärder för att komma till rätta med dessa. Kommissionen bör enligt Amnesty vara oberoende från polis- och åklagarväsendet även om samarbete självklart är nödvändigt.

En oberoende granskningskommission bör således utreda varför en så liten andel av de anmälda våldtäktsbrotten leder till att en gärningsman åtalas. Trots att gärningsmannen är identifierad eller till och med har erkänt leder anmälan inte till åtal. Samtidigt som anmälningarna ökar minskar åtalen. Ett fåtal av brottsoffren orkar driva processen vidare och överklaga eftersom de inte ser att det leder någonvart. Alltför många gärningsmän klarar sig i dag från att åtalas för sina brottsliga handlingar. Det är inte värdigt ett rättssamhälle.

3. Samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter, punkt 3 (MP, V)

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju409 yrkande 2.

Ställningstagande

Även om överfallsvåldtäkterna endast utgör cirka 12–13 % av det totala antalet våldtäkter innebär rädslan att bli överfallen och våldtagen en stor begränsning av kvinnors frihet. Därför är det viktigt att man efter rapporterade överfallsvåldtäkter snabbt kan vidta åtgärder för att gripa misstänkta gärningsmän. Ett grundläggande problem i dag är den bristande samordningen när det gäller spaningen. Utredarna ser inte alltid att det finns andra våldtäkter där samma tillvägagångssätt använts eller våldtäktsmän med samma signalement i ett annat polisdistrikt. En systematisk samverkan sker alltför sällan, och trots dataregister och dna-teknik har förmågan hos polisen att finna förövare av överfallsvåldtäkter snarare minskat än ökat (Diesen och Diesen, Övergrepp mot kvinnor och barn, 2009).

I storstäderna har gärningsmän troligen större möjlighet och benägenhet att utföra sina brott på mer vitt skilda platser, t.ex. utefter en särskild tunnelbane- eller busslinje. Detta försvårar för polisen att se mönster i våldtäkterna om områdena är indelade i olika polismästardistrikt. Därför finns det skäl att inrätta samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter, i synnerhet i storstäderna.

4. Förordnande av målsägandebiträde under förundersökning, punkt 4 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju293 yrkande 17.

Ställningstagande

Målsägandebiträden för brottsoffer i sexualbrottsmål behöver komma in redan i inledningen av förundersökningen. Det stöd och den hjälp ett målsägandebitråde kan ge betyder mycket för den som utsatts för våld eller sexualiserat våld och ofta befinner sig i en traumatiserad situation.

5. Målsägandebitrådeutredningen, punkt 5 (MP, V)

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju407 yrkande 3.

Ställningstagande

Lagstiftningen om målsägandebitråde har utvärderats, och det har konstaterats att den inte fungerat helt och hållet så som det var önskat. Vid exempelvis grova sexualbrott har målsägandebiträden inte förordnats i den utsträckning som var avsett. Det har också förekommit att biträden förordnats sent. I betänkandet Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) finns många bra förslag. Utredningen föreslår förstärkningar för de brottsdrabbade när det gäller vem som har rätt till målsägandebitråde. I betänkandet föreslås att målsägandebitråde förordnas när det gäller alla sexualbrott förutom sexuellt ofredande, om det inte är uppenbart att ett behov saknas. Vidare ska enligt förslaget målsägandebitråde utses när ett barn utsatts för grövre brott.

Utredningen har även förslag om en förstärkt informationsskyldighet om målsägandebitråde till brottsdrabbade från polis och åklagares sida.

Regeringen bör nu lägga fram förslag till följd av utredningen Målsägandebiträdet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen. Det är inte försvarbart att vänta.

6. Skadestånd till brottsoffer, punkt 6 (SD)

av Kent Ekeröth (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju420 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2010/11:Ju209 yrkande 2, 2010/11:Ju245 yrkande 1, 2010/11:Ju274 och 2010/11:Ju378 yrkande 2.

Ställningstagande

Det svenska systemet för utbetalning av skadestånd till brottsoffer måste förbättras omgående. I dag kan en person som döms för ett brott också dömas att betala skadestånd till brottsoffret. Problemet är att brottsoffret självt, med Kronofogdemyndighetens hjälp, måste kräva gärningsmannen på det utdömda beloppet. Om gärningsmannen inte betalar ska offret vända sig till sitt försäkringsbolag i ett försök att få ersättning. Fungerar inte detta ska brottsoffret självt ta kontakt med Brottsoffermyndigheten. Här ska offret skriftligen ansöka om att få brottskadeersättning, vilket kan skilja sig från det skadestånd personen i fråga blivit tilldömd.

Denna procedur, där offret återigen måste förklara sig och vädja till den person som åsamkat skadan i första läget att betala det utdömda skadeståndet, är en ytterligare en belastning för och ett ifrågasättande av offret. Dessutom är denna process inte ens en garanti för att offret får den ersättning som en domstol en gång beslutat.

Jag anser att ett system bör införas där staten betalar ut det utdömda skadeståndet till brottsoffret och därefter kräver in pengarna från gärningsmannen. Ett sådant system skulle innebära att offret, efter det att domen vunnit laga kraft, får sitt skadestånd samtidigt som staten tar hand om vidare behandling och kontakt med gärningsmannen. Dessa förändringar skulle minska frustrationen och det onödiga lidande som åsamkas ett offer på grund av dagens system för skadeståndsutbetalningar.

I betänkandet Lätt att göra rätt – om förmedling av brottskadestånd (SOU 2010:1) konstateras att det saknas statistik över hur vanligt det är med brottskadestånd och hur ofta den skadeståndsskyldige vill betala. Det bör tillsättas en utredning med uppgift att bl.a. se över i vilken utsträckning skadestånden verkligen betalas ut.

7. Utgångspunkt för arbetet mot mäns våld mot kvinnor, punkt 9 (MP, V)

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju319 yrkande 1.

Ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor och barn måste utgå från en könsmaktsförståelse. Denna förståelse, som presenterades i utredningen Slag i luften (SOU

2004:121), ställer frågor om våldets avsikter och ser sambandet mellan fysisk och sexuell våldsutövning och andra former av kontrollerande beteenden som våldsutövning och könsrelaterade kränkningar.

8. Årlig redovisning av samhällets åtgärder mot mäns våld mot kvinnor, punkt 10 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju349.

Ställningstagande

Mäns våld och sexuella övergrepp mot kvinnor är till stor del en form av dold maktutövning mellan personer som står varandra nära – i 80 % av fallen misshandlas kvinnan av en närstående man. Omkring hälften av de kvinnor som uppger att de utsatts för våld uppger att de tidigare varit utsatta för misshandel. Varje år avlider i genomsnitt 30 kvinnor på grund av dödligt våld. Mäns våld mot kvinnor är ett uttryck för en obalans. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor är därför en viktig del i jämställdhetsarbetet. Ett av målen för svensk jämställdhetspolitik är just att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Det är dock mycket svårt att överblicka vilka framsteg som görs och hur utvecklingen ser ut eftersom frågan hanteras av ett flertal departement och myndigheter. Någon sammanställning finns inte.

Då frågan om mäns våld mot kvinnor rör ett stort antal politikområden och är svår att få överblick över anser vi att det krävs en samlad årlig redovisning från regeringen genom en skrivelse till riksdagen.

9. Årlig redovisning av samhällets åtgärder mot våld och övergrepp mot barn, punkt 11 (S, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju327.

Ställningstagande

En politik för barn och unga är att ha ett tydligt barnperspektiv för att försäkra sig om att andan i FN:s barnkonvention genomsyrar alla åtgärder som rör barn. Särskilt viktigt är det för barn som utsätts för våld, övergrepp och psykisk misshandel liksom barn som upplever våld i en nära relation. Barn i sådana situationer riskerar att få skador för livet.

Vi menar att frågan om barns skydd mot våld och övergrepp behöver synliggöras bättre. Myndigheternas statistik om utsatta barn behöver generellt förbättras så att det finns en tydlig bild av utvecklingen. För att riksdagen bättre ska kunna följa utvecklingen är det viktigt att regeringen lämnar en årlig redovisning i form av en skrivelse till riksdagen.

10. Stöd till våldsdrabbade hbt-personer, punkt 12 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju401 yrkandena 9 och 10.

Ställningstagande

Det finns både olikheter och likheter mellan det våld som utövas i samkönade och heterosexuella relationer. Våldets konsekvenser är dock desamma för offret, oavsett könet på våldsutövaren. Studien Våldsamt lika och olika (Carin Holmberg och Ulrika Stjernqvist, 2008) visar att det är viktigt att studera det samkönade partnervåldet ur dessa två perspektiv samtidigt för att kunna hjälpa de män och kvinnor som utsätts för våldet. Det kan vara lätt att glömma bort det samkönade partnervåldet när frågan om mäns våld mot kvinnor avhandlas. De åtgärder som riktas mot det samkönade partnervåldet i regeringens handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer är förhållandevis få (skr. 2007/08:39). Regeringen bör därför utreda och återkomma med ett handlingsprogram för hur hbt-personer som drabbas av partnervåld ska få relevant stöd och hjälp.

Vidare bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på hur en långsiktig finansiering av den nationella brottsofferjouren för hbt-personer ska säkras. Till brottsofferjouren vänder sig, förutom hbt-personer som utsatts för partnervåld, även de som utsatts för hatbrott. Den kompetens

som brottsofferjouren har är ovärderlig när det gäller att bemöta hbt-personer som utsatts för brott, oavsett om det handlar om partnervåld eller hatbrott.

11. Familjevåldsenheter, punkt 13 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju403 yrkande 15.

Ställningstagande

Ett bra exempel på specialisering inom rättsväsendet är de familjevåldsenheter som finns på några håll i landet. Särskilt när enheterna innehåller specialiserade åklagare fungerar de väl, eftersom det snabbar på rättsprocesser och ingripanden avsevärt. Dessa enheter kan inom sina respektive myndigheter utveckla handläggning och kompetens samtidigt som de kan skapa effektivare samarbetsformer.

Omhändertagande av misstänkta kan t.ex. ske samma dag som anmälan kommer in. Enheterna har också lättare för att bygga upp ett nära samarbeten med sociala myndigheter och organisationer som stöder drabbade kvinnor och barn. Forskning visar även att polisdistrikt där det finns specialisering på mäns våld mot kvinnor uppvisar bättre resultat när det gäller utredningar av kvinnomisshandel (Diesen, 2009). Familjevåldsenheter bör därför inrättas över hela landet.

12. Nationellt utbildningsprogram för hot- och riskbedömningar, punkt 14 (MP, V)

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju403 yrkande 20.

Ställningstagande

Inspektionsrapporten Inspektion av polismyndigheternas hantering av rutiner vid bl.a. riskanalyser (Rikspolisstyrelsen, 2010:8) visar att det finns stora skillnader mellan polismyndigheternas rutiner när det gäller att göra

hot- och riskbedömningar i fall där kvinnor blivit misshandlade av närstående män. 8 av 21 polismyndigheter använder inte ens strukturerade checklistor för riskbedömningar. Detta leder till en godtycklighet som ytterst drabbar de kvinnor som utsatts för mäns våld. Regeringen bör därför ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att genomföra ett nationellt utbildningsprogram när det gäller hot- och riskbedömningar i fall av våld i nära relationer hos samtliga polismyndigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13. Obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott, punkt 15 (MP)

av Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju319 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi ser positivt på att Kriminalvården bedömer frågan om mäns vålds- och sexualbrott mot kvinnor som ett prioriterat område. Kriminalvårdens behandlingsprogram bör emellertid vara obligatoriska för män som dömts för vålds- eller sexualbrott.

14. Forskning om mäns våld mot kvinnor, punkt 16 (S, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju332 yrkande 1.

Ställningstagande

Våld mot kvinnor är ett mångfasetterat problem som kräver en helhetssyn vad gäller kunskap och insatser. Ofta fokuserar forskning och annat arbete mot mäns våld mot kvinnor på kvinnorna och inte på männen. Man kallar

till och med övergreppen ”kvinnovåld”, trots att det handlar om mäns våld mot kvinnor. För att fullt ut förstå den problematik som dessa övergrepp innefattar är det viktigt att en helhetssyn appliceras också på forskningen.

Det har ofta ansetts självklart att forska på hjälpåtgärder för kvinnor som misshandlas medan lite eller ingen forskning läggs ned på männen som är huvudaktören i 90 % av alla fall. För att få en fullständig bild av dessa övergrepp och vad som ligger bakom dem bör det till ett ökat fokus på männens roll i fall av våld och övergrepp mot kvinnor.

15. Översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter m.m., punkt 19 (MP, V)

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju403 yrkande 1 och avslår motion 2010/11:Ju394.

Ställningstagande

Problemen som drabbar våldsutsatta kvinnor och barn är komplexa. Detta gäller särskilt de kvinnor och barn som tvingas leva under skyddad identitet. En rad svårigheter uppstår i vardagen för de kvinnor som tvingas fly från närstående män. Det kan handla om att kvinnan alltid får förseningsavgifter då räkningarna kommer till hennes adress för sent eftersom posten vidarebefordras via Skatteverket. Vidare blir det svårt att hyra en lägenhet eller till och med att skaffa ett betalkort för den kvinna som har skyddad identitet. Myndigheterna har ofta problem med att hantera frågor om skyddade personuppgifter.

Det förekommer att myndigheter av okunskap bryter sekretessen så att den förföljande mannen får kännedom om var kvinnan och barnet befinner sig. Flera kvinnor vittnar om hur de tillsammans med sina barn tvingas flytta gång på gång och hur påfrestande detta är, inte minst för barnen. Det finns exempel på barn som bytt namn så många gånger att de inte längre kommer ihåg vad de heter. Vidare får kvinnor som lever med skyddad identitet ofta ekonomiska problem på grund av sjukskrivning eller att det är svårt att ha kvar ett arbete när man är på ständig flykt. Misshandlade och förföljda kvinnors och barns rättigheter och möjligheter att leva ett drägligt liv ska inte hänga på att en enskild handläggare har nödvändig kompetens.

Vi anser därför att en översyn bör göras av livsvillkoren för de kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter i syfte att förbättra deras situation.

16. Rätt för kvinnor att hämta sina tillhörigheter, punkt 20 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju328 och 2010/11:Ju403 yrkande 3.

Ställningstagande

Kvinnor som tvingats fly från eller som har lämnat sin man, och som känner fruktan för våld eller hot om våld från honom, bör ha laglig rätt att återvända till sitt hem för att hämta sina och eventuella barns personliga tillhörigheter i skydd av polis.

17. Kontaktpersoner för våldsutsatta kvinnor, punkt 21 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju403 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är traumatiskt att vara utsatt för våld av en närstående person. Tröskeln för att anmäla ett sådant brott är hög. Därför kan det kännas svårt att redogöra för sin situation gång på gång för olika personer. Vi vill därför att de personer som utsätts för våld i nära relationer ska få särskilda kontaktpersoner hos polisen och socialtjänsten. En kontinuerlig och stabil kontakt med myndigheterna skulle stärka kvinnans förtroende för polisen och socialtjänsten. Kvinnans vetskap om att någon har en helhetsbild av hennes situation kan också stärka hennes beslut att lämna en våldsam relation.

18. Barnombud, punkt 24 (S, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju234.

Ställningstagande

Sedan några år tillbaka är barn som bevittnat våld enligt lag att betrakta som brottsoffer enligt socialtjänstlagen (2001:453). Tyvärr vet vi att det inte sällan är så att mäns våld mot kvinnor i nära förhållanden också innehåller våld mot barnen.

Barn har av naturliga skäl svårare att föra sin talan än vuxna, inte minst i en situation då det handlar om att föra talan mot en vuxen som haft barnets tillit. Det leder till att risken är uppenbar att barnens upplevelser och utsatthet glöms bort eller kommer i skymundan vid utredningar om mäns våld mot kvinnor.

Det är därför rimligt att överväga ett införande av ett ombud för barnet vid misstanke om våld mot kvinnor och där det också finns barn med.

19. Barn som bevittnat våld – straffrättsliga aspekter, punkt 25 (S)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Mattias Jonsson (S) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju334 yrkande 2 i denna del och bifaller delvis motion 2010/11:Ju239.

Ställningstagande

Mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem som förekommer i alla sociala skikt och etniska grupper. När våld utövas mot en kvinna sker det ofta i hemmets privata sfär och ofta finns det barn med i bilden. En översyn bör göras av frågan om det kan förbjudas att utsätta

barn för att bevittna våld av och mot närstående. En kriminalisering skulle innebära att barnen får status som brottsoffer, vilket bidrar till att synliggöra barnen och deras behov av stöd och hjälp.

20. Barn som bevittnat våld – målsägandebegreppet, punkt 26 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju334 yrkande 2 i denna del och 2010/11:So543 yrkande 32 och bifaller delvis motion 2010/11:Ju319 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att det ska utredas om lagen bör ändras så att barn som upplever våld mot en närstående ska ges ställning som målsägande i rättsprocessen.

Rädda Barnen uppskattar att mellan 100 000 och 190 000 barn i Sverige bevittnar våld i familjen varje år, men mörkertalet är stort. Dessa barn har i dag en svag ställning i rättsprocessen. Ett barn som tvingats se en närstående bli misshandlad är ett brottsoffer. En översyn bör göras av frågan om barnet också bör ses som ett brottsoffer i den juridiska processen. Det bör utredas om barnet ska anses vara målsägande och kunna föra skadeståndstalan i brottmålsprocessen. Om barnet betraktas som målsägande måste polisen ta med barnets upplevelser, och inte bara de vuxnas, i utredningen. Som målsägande skulle barnet också ha möjlighet att ha ett juridiskt biträde som för hans eller hennes talan under rättsprocessen.

21. Barnahus, punkt 27 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju293 yrkande 18, 2010/11:Ju300, 2010/11:Ju322 yrkande 1, 2010/11:Ju334 yrkande 4, 2010/11:Ju403 yrkandena 16 och 17 samt 2010/11:So543 yrkande 29.

Ställningstagande

Barn som bevittnar våld eller som själva är utsatta för våld är en särskilt utsatt grupp. De är alltid medvetna om våldet, och risken för ohälsa hos barn som bevittnat våld är nästan lika stor som för de barn som är direkt våldsutsatta. Stödet till dessa barn måste utvecklas och professionaliseras, och samverkan mellan aktörerna måste öka. Kvinnojourerna gör stora insatser för att stödja drabbade barn men måste även själva få tillräckligt med stöd och resurser. Socialtjänst, hälso- och sjukvård samt skola måste ha kunskap om hur våldet påverkar barn. Kommunerna har skyldighet att beakta behov av stöd och hjälp hos barn som bevittnat våld eller som blivit utsatta för direkt våld. När det uppstår en misstanke om att ett barn har utsatts för brott inleds i dag flera olika utredningsprocesser inom såväl rättsväsendet som socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Utredningarna drivs ofta parallellt och innebär att barnet slussas runt i olika miljöer.

De barnahus som nu startat på flera håll i landet för barn som utsatts för våld och övergrepp är ett bra exempel på hur ansvariga myndigheter kan samverka kring barnet. Myndigheterna har i dag en skyldighet att samverka, men barnahuset går ett steg längre. Här förs samarbetet in under samma tak, och barnet behöver därmed bara komma till en plats samtidigt som kvaliteten i utredningarna förbättras.

Vi föreslår att s.k. barnahus ska inrättas i alla större kommuner i landet. I dag riktar sig verksamheten i huvudsak till barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp. Nästa steg borde vara att verksamheten också erbjuds barn som bevittnat våld och övergrepp i nära relationer.

22. Riktlinjer för barnahus, punkt 28 (S, MP)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju322 yrkande 3.

Ställningstagande

Samhällets skydd för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp måste fortsätta att förstärkas. Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att ta fram riktlinjer för en svensk barnahusmodell. I dag är skillnaderna på vilket stöd man erbjuder alltför stora. Gemensamma kriterier kan vara ett sätt att införa minimikvaliteter i verksamheterna och på så sätt garantera barn likvärdiga resurser och likvärdigt bemötande oavsett var i landet de bor.

23. Stöd till kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp eller mäns våld, punkt 29 (MP, V)

av Lena Olsson (V) och Agneta Börjesson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju319 yrkande 5.

Ställningstagande

En stor andel av de kvinnor som är intagna i kriminalvården har blivit utsatta för sexuella övergrepp och mäns våld. Norges motsvarighet, kriminalomsorgen, har gjort en undersökning om hur många kvinnor som utsatts för denna typ av övergrepp och våld tidigare i livet och funnit att detta gäller minst 65 % av kvinnorna. Norge har därför påbörjat ett försöksprojekt med att låta kvinnojourer hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter. De ger även intagna kvinnor alternativet att hålla dessa stödsamtal med frivilliga och anställda i kvinnojourens lokaler. Norges Krisesentersekretariat har uppgett att försöket är mycket lyckat eftersom man når fram till kvinnor som upplever sig bortglömda av samhället och att framstegen i samtalet har gett dem hopp inför en framtid fri från kriminalitet.

En utredning bör tillsättas med uppdrag att ta reda på hur många av de kvinnor som befinner sig inom kriminalvården som kan ha utsatts för sexuella övergrepp och mäns våld. Med denna kunskap kan vi överblicka behovet av liknande insatser som Norge genomför på svenska anstalter. Vi vill därefter att initiativ tas till en försöksverksamhet där kvinnojourer kan hålla stödsamtal med kvinnor på anstalter. Detta försök bör utvärderas efter ett år och därefter, om det har ett positiv utfall, införas i kriminalvårdens verksamhet.

24. Myndighetssamverkan, punkt 30 (S, MP, V)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Lena Olsson (V), Mattias Jonsson (S), Agneta Börjesson (MP) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2010/11:Ju319 yrkande 2 och 2010/11:Ju386 yrkande 6.

Ställningstagande

Ett starkare samarbete bör etableras mellan polis, åklagare, socialtjänst, kommuner och landsting i fråga om våld mot kvinnor och barn, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer. Ett bra exempel på myndighetssamverkan är den som Malmö stad bedriver inom sitt kvinnofridsprogram, även kallat Projekt Karin. Där inhyses i ett och samma hus verksamhet för bl.a. polis, åklagare, sjukvård, kriscentrum för kvinnor och barn samt kriscentrum för män. Detta exempel bör tillämpas i övriga delar av Sverige men då även med ökade inslag av förebyggande verksamhet mot mäns våld.

I handlingsplanen för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer (skr. 2007/08:39) avsatte regeringen medel för att utveckla lokal samverkan för kvinnofrid. Vi är måna om att denna satsning utvärderas så att goda initiativ för samverkan mellan myndigheter lokalt kan påbörjas snarast.

25. Översyn av sekretesslagstiftning, punkt 31 (S)

av Kerstin Haglö (S), Elin Lundgren (S), Anna Wallén (S), Arhe Hamednaca (S), Mattias Jonsson (S) och Laila Olsen (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju322 yrkande 2.

Ställningstagande

Samhällets skydd för barn som utsatts för våld och sexuella övergrepp måste fortsätta att förstärkas. Sekretessreglerna är fortfarande ett hinder för samverkan. Därför bör man se över den del av sekretesslagstiftningen som gäller för utbyte av information mellan myndigheter som deltar i stödet till barn som utsatts för brott.

26. Statistik, punkt 32 (V)

av Lena Olsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 32 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2010/11:Ju403 yrkande 19.

Ställningstagande

I dag är det ett tidsödande arbete för forskare att gå igenom samtliga anmälningar om att en kvinna misshandlats för att se om hon blivit utsatt för en närstående mans våld eller inte. För att vi ska få mer kunskap om mäns våld mot kvinnor och hur utvecklingen ser ut över tiden är det nödvändigt med statistik som redovisar vem det är som misshandlat henne och vilken relation kvinnan har till förövaren. Sedan 2008 är det möjligt att se hur många av misshandelsbrotten mot en kvinna som är 18 år eller äldre som begås inomhus av en bekant i en nära relation.

FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor uppmanar Sverige att samla in omfattande statistik uppdelad på kön, ålder och våldstyp samt förhållandet mellan gärningsmannen och brottsoffret när det gäller våld mot kvinnor. Regeringen bör därför ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats och där könet på gärningsmannen och relationen mellan gärningsman och offer framgår.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Ju208 av Maria Lundqvist-Brömster (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en oberoende nationell granskningskommission för våldtäktsärenden.

2010/11:Ju209 av Annelie Enochson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en brottsofferombudsman.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett system där staten garanterar utbetalning till brottsoffer och sedan är fordringsägare gentemot den skadeståndsskyldige.

2010/11:Ju234 av Billy Gustafsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga införande av ”barnombud” när barn är att betrakta som brottsoffer.

2010/11:Ju239 av Carina Hägg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barn som tvingas bevittna våld.

2010/11:Ju245 av Penilla Gunther (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till förändringar av regler om handhavandet av betalning av skadestånd där en mellanhand behövs mellan dömda och brottsoffer.

2010/11:Ju271 av Magdalena Andersson (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt centrum till gagn för personer med skyddad identitet.

2010/11:Ju272 av Magdalena Andersson och Jan-Evert Rådström (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hedersrelaterat våld.

2010/11:Ju274 av Saila Quicklund och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättning till brottsoffer.

2010/11:Ju287 av Désirée Pethrus (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en nollvision för att helt avskaffa mäns våld mot kvinnor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av polisens förebyggande arbete mot våld mot kvinnor.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hotade kvinnor ska erbjudas trygghetspaket, larm, pepparsprej och kurser i självförsvar.

2010/11:Ju288 av Désirée Pethrus (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en granskningskommission gällande anmälningar om våldtäkt som inte leder till åtal.

2010/11:Ju293 av Morgan Johansson m.fl. (S):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om målsägandebiträdens inträde tidigare i processer.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnahus.

2010/11:Ju300 av Carin Runeson och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexuella övergrepp mot barn.

2010/11:Ju319 av Gunvor G Ericson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att arbetet mot mäns våld mot kvinnor och barn bör tas i ett samlat grepp som utgår från en könsmaktsförståelse.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera myndighetssamverkan i frågor om mäns våld mot kvinnor och barn, hedersrelaterat våld samt våld i samkönade relationer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Kriminalvården ska utveckla obligatoriska behandlingsprogram för män som begått vålds- och sexualbrott.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta kvinnor på anstalter få tillgång till stödsamtal med frivilliga och anställda från kvinnojourer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn ska få ställning som målsägande, få ett eget juridiskt biträde i rättsprocessen samt att de ska få skadestånd av den som slagit en anhörig till dem och att barn ska ha rätt till full insyn och medverkan i processen.

2010/11:Ju322 av Fredrik Lundh Sammeli och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera kommuner och landsting att inrätta fler barnahus.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över sekretesslagstiftningen för samverkan mellan myndigheter i stödet till barn.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Socialstyrelsen i uppdrag att utarbeta riktlinjer för vilket stöd ett barnahus ska erbjuda och att verksamheten även ska omfatta barn som bevittnat våld och sexuella övergrepp.

2010/11:Ju327 av Raimo Pärssinen m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en årlig redovisning av samhällets åtgärder mot våld och övergrepp mot barn.

2010/11:Ju328 av Louise Malmström och Matilda Ernkrans (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge landets kvinnojourer rätt att begära handräckning från polisen.

2010/11:Ju330 av Hillevi Larsson (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att tillsätta en granskningskommission.

2010/11:Ju332 av Hillevi Larsson (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av ett ökat fokus på forskning om männen i fall med våld mot kvinnor.

2010/11:Ju333 av Carina Adolfsson Elgestam m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende granskningskommission.

2010/11:Ju334 av Carina Ohlsson m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av om det ska vara straffbart att misshandla inför barn och om barn som bevittnat eller upplevt våld ska betraktas som brottsoffer.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnahus ska vara tillgängliga för barn i hela landet och då också för barn som bevittnat eller upplevt våld.

2010/11:Ju340 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska återfallsfrekvensen för våldtäktsdömda.

2010/11:Ju346 av Helena Bouveng (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska se över möjligheten att uppmuntra socialtjänsten att finnas närvarande på polisstationer för att stödja unga brottsoffer.

2010/11:Ju349 av Raimo Pärssinen (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en årlig skrivelse till riksdagen över samhällets åtgärder mot mäns våld mot kvinnor.

2010/11:Ju354 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att farmakologisk behandling i kombination med psykologisk och social terapi ska användas för att en dömd pedofil ska få villkorlig frigivning.

2010/11:Ju356 av Otto von Arnold m.fl. (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om avgiften till Brottsofferfonden.

2010/11:Ju378 av Jessika Vilhelmsson och Staffan Anger (båda M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målsägande alltid ska få information om att de har rätt att få ta del av sin egen förundersökning, oberoende av om de har en advokat eller ej.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hjälp till brottsoffer med att få ut sitt tilldömda skadestånd.

2010/11:Ju386 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett starkare samarbete bör etableras mellan polis, åklagare, socialtjänst, kommun och landsting i fråga om våld mot kvinnor.

2010/11:Ju394 av Marietta de Pourbaix-Lundin (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyddad identitet.

2010/11:Ju401 av Marianne Berg m.fl. (V):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett handlingsprogram för hur homosexuella, bisexuella och transpersoner (hbt) som drabbas av partnervåld ska få relevant stöd och hjälp.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag på hur man kan säkra en långsiktig finansiering av den nationella brottsofferjouren för hbt-personer.

2010/11:Ju403 av Lars Ohly m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av livsvillkoren för kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att våldsutsatta kvinnor bör ha rätt till särskilda kontaktpersoner inom polis och socialtjänst.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kvinnor som tvingats fly från sitt hem bör ha laglig möjlighet att få återvända för att hämta sina och eventuella barns personliga tillhörigheter i skydd av polis.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om inrättande av familjevårdsenheter över hela landet.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samarbete och inrättande av s.k. barnahus i alla större kommuner i landet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barnahusens verksamhet också ska erbjudas barn som bevittnat våld och övergrepp i nära relationer.

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att utveckla ett kodningssystem för brott där kvinnor över 15 år misshandlats och där könet på gärningsmannen och relationen mellan gärningsman och offer framgår.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge Rikspolisstyrelsen i uppdrag att genomföra ett nationellt utbildningsprogram när det gäller hot- och riskbedömningar i fall av våld i nära relationer hos samtliga polismyndigheter.

2010/11:Ju407 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Brottsoffermyndigheten ska ges i uppdrag att ur ett helhetsperspektiv se över hur kommunerna lever upp till sitt ansvar när det gäller brottsdrabbade och att ge förslag till åtgärder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om polisens ansvar för brottsdrabbade.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslag till följd av att utredningen Målsägandebitrådet – Ett aktivt stöd i rättsprocessen (SOU 2007:6) ska läggas fram.

2010/11:Ju409 av Lena Olsson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende kommission med uppdrag att kartlägga brister i förundersökningar om våldtäkt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samordningsgrupper mot överfallsvåldtäkter, i synnerhet i storstäderna.

2010/11:Ju420 av Kent Ekeröth och Thoralf Alfsson (båda SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system där staten betalar ut utdömda skadestånd till brottsoffret efter att domen vunnit laga kraft och där staten därefter kräver in beloppet från gärningsmannen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda i vilken grad brottsoffer får det utdömda skadeståndet utbetalt.

2010/11:So543 av Maria Wetterstrand m.fl. (MP):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om barnahus.

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en utredning om att barn ska betraktas som brottsoffer när de bevittnat våld mot en nära anhörig.